

OGROMNI VLADNI DEFICIT ZVRNEN NA LJUDSTVO

HOOVER IN MELLON PREDLAGATA NAD 900 MILIJONOV NOVIH DAVKOV

Vladni davčni načrt v prilog bogatašem. Uvedba medvojnih pristojbin. Končno besedo ima kongres

"Vojni davki v mirnem času", je dejal senator Pat Harrison po objavi Hooverjevega Mellonovega načrta za obdavčenje revnega ljudstva.

Deficit zvezne vlade narašča. Do julija 1933 bo znašal precej nad tri milijarde. Vlada predlaga kongresu uvedbo novih davkov, kakršni so bili v veljavi v vojnih letih. Načrt za zvišanje obstoječih in za uvedbo novih davkov je bil izdelan v uradu finančnega tajnika Mellona s sodelovanjem Hooverja in Parker Gilberta. Vsi trije so multimilijonarji, zato je umevno, čemu so nove davke naprtli največ revnemu ljudstvu in prezrli bogataše.

Parker Gilbert je Morganov družabnik in njunem bančnem podvzetju. Ker je ljudstvo v Washingtonu brez prave reprezentacije, si milijonarški interesi davčne reforme lahko poljubno zamislijo. V kongresu je proti njim sicer precej vika, a načrt bo v bistvu sprejet in glasovan bodo zanj demokratje in republikanci. V poslanski zbornici imajo zdaj večino demokratje, ki bi lahko forcirali nov davčni načrt v prilog ljudskim slojem, toda demokratje so pač podložni istim gospodarskim zakonom, zato se ne bodo upirali, ako tudi kažejo navidezno opozicijo in trošilo grožnje.

Davki na dohodke premožnejših slojev so se letos zelo zmanjšali. Vsakdo, ki pozna trikotne profitarjske kroge, ve, da raje plačajo advokatom za spretno sestavo davčnega poročila, v katerem navajajo vse mogoče izdatke, samo da ukajo državo, namesto da bi ji plačali davke. Znano je tudi, da je Mellon povrnil mnogim korporacijam milijone dolarjev, češ, da so pomotoma plačale preveč davka. Denar v zvezne blagajne pa od neke mora priti. Ako ga ne dajo tisti, kateri imajo premoženja, tedaj je treba dobiti sredstva z indirektnimi davki, kateri v prvi vrsti zvišajo cene raznemu blagu. Gospodar ni na izgubi, ker računa toliko več odjemalca. Novi načrt določa obdavčenje raznih predmetov. Ko bo načrt sprejet, bo treba plačevati davek tudi od vsake vstopnice, katere stane 10c ali več, pa najsi bodo to gledališke vstopnice ali pa na navadne plesne zabave naših društev. Tak davek je bil v veljavi tudi v medvojnih letih. Vsakdo, ki bo kupil avtomobil ali kak del

avta za popravilo starega, bo moral doplačati določene procente federalnega davka. Istotako kadar bo kupil radio, fonograf ali posamezne dele. Uveden bo davek na telefon in telefone. Na razne kupne pogodbe bo treba lepiti kolke—nov način davka v tej deželi, ki se naglo "evropizira". Vlada zahteva tudi zvišanje poštne v vsoti okrog \$150,000,000 na leto.

Zvezna vlada ni edina, ki zvišuje davke. Posamezne države jo pridno posnemajo z gasolinskimi, dohodninskimi in drugimi davki. V zvezi tem ogromnim dohodkom, ki jih pripajo iz ljudstva, pa pravi Hoover, da ni ne naloga in ne dolžnost zvezne vlade brigati se za preskrbo nezaposlenih. Izjavil je odločno, da je proti doli, kar znači, da bo nasprotoval vsakemu predlogu za zavarovanje delavcev proti brezposelnosti.

Ameriška bogastva niso izginila. Denarja je toliko kot ga je bilo. Hoover sam je dejal v svoji poslanici kongresu 7. decembra, "da je ta dežela bogatejša v fizični lastnini, v novoodkritih virih in v produktivni zmoglosti kakor kdaj prej..."

Cemu potem naprti ljudstvu stotine milijonov novih davkov ter mu s tem še bolj znižati že itak znižani življenjski standard?

Ako bi v kongresu sedeli ljudski zastopniki, bi davčni načrt ne izdelali multimilijonarji. Ti niso in ne morejo biti pravični, ker poznajo edino profit in varovanje privatnih interesov. Tu pa tam kak kongresnik ali senator izgovori pikro besedo, s katerimi potrjujejo, da je sedanji sistem obdavčenja ljudstvu krivičen tudi brez novih davkov. Ali s samimi oddaljenimi kritikami ljudstvo ne pride do veljave. Prihodnje leto ima priliko poslati v Washington svoje zastopnike, ki bodo naložili davke tistim, katerim spadajo, in varovali ljudske namesto privatne koristi.

Boj proti delavski stranki v Novi Zelandiji

V Novi Zelandiji so se meščanske stranke združile, da so prišle na vlado, katero je prej kontrolirala delavska stranka. Slednja je dobila pri volitvah v jeseni 1931 sicer pet mandatorov več nego jih je imela prej, ali v boj proti nji je šla opozicija združena, in ta ima večino. Vse tedne po tej spremembi širi kapitalistično časopisje po svetu poročila, kako je delavsko gibanje s svojimi eksperimenti (socialnimi zakoni) upropastilo Novo Zelandijo.

Za kooperacijo unij

Mednarodna federacija strokovnih unij (delavsko-socialistična strokovna internacionala) se je obrnila za sodelovanje tudi na takozvane neodvisne unije, med njimi na A. F. of L. v Zed. državah za sodelovanje, da se države prišili na drastične akcije, ki bi svet izvele iz depresije.

PRAVA SLIKA "MIROLJUBNE" ITALIJE

Ko je obhajal italijanski kralj Victor Emmanuel svoj 62. rojstni dan, so mu priredili v Rimu militaristično slavnost. Na sliki je oddelek malih oklopnih tankov s moštvo, ki defilira kralju. Kralj Victor Emmanuel je na desni, pravi kralj Italije, Benito Mussolini, pa je v sredi. Dinastija v Italiji je zdaj samo Mussolinijev pečat. Na slavnostih jo rabi sebi v okrasek.—Za to sliko je razvidna militaristična poza, v kakršni se Mussolini najraje razkazuje. Svetu zatrjuje miroljubnost Italije in se je celo postavil na čelo kampanje za zmanjšanje armad ter mornaric, toda je pri tem neiskren. Kar on hoče je, da zmanjša Francija svojo armado in mornarico, da bo enaka italijanski. Italija vsled svoje obubožanosti namreč ne more tekmovali v oboroževanju s Francijo, kar fašističnega glavarja silno ježi. Italija je pod Mussolinijem evropskemu in svetovnemu miru nevarna kakor je bila, četudi so njeni predstavniki prenehali z militarističnim rožljanjem in grožnjami.

TRUSTI NIŽAJO CENE EDINO NA DELAVČEV IN FARMARJEV RAČUN

"Mlečni trust" je letos zelo znižal cene za mleko, ki ga kupuje od farmarjev v Wisconsinu, Illinoisu in drugje. Prošli teden je ceno spet znižal 31% na sto funtov mleka.

Farmarji ne dobe za kvort mleka, ki se ga razpečava v Chicagu, niti 5 centov, medtem ko dobe zanj velike razpečavalne korporacije in posamezne firme 13c kvort. Sedaj so cene znižale na 12c. Izgovarjajo se na visoke plače razvaževalcev, toda jasno je, da so profiti zelo visoki, ki se iztekajo v blagajne milijonarskih delničarjev. Cene mleku konsumentom niso znižali sorazmerno s ceno, katero dajejo zdaj farmarjem. Farmarji so sprejeli na tej bazi 75% redukcije in razpečevalci le 25%. Ako bi bili ameriški delavci in farmarji zreli za združništvo, bi imele družine v mestih cenejše mleko in farmarji večje dohodke.

Prememba pri newyorški "Volkszeitung"

Uredništvo dnevnika New Yorker Volkszeitung je prevzel dr. Siegfried Lipschitz, ki je bil prej ameriški poročevalec za socialno-demokratsko časopisje v Nemčiji. Volkszeitung je bila prvotno socialistični dnevnik. V razkolih je šla na komunistično stran in njen urednik Ludwig Lore je bil izvoljen v odbor kom. stranke. Ko se je pokojnim Ruthenbergom in Fosterjem sprl, je izstopil iz stranke in tudi list je prenehal pisati za kom. gibanje. Soc. stranki je ostal tudi po tej spremembi neprijazen. Pričakuje se, da bo novi urednik taktiko lista polagoma spremenil, da postane zopet socialistično glasilo.

ZA POOSTRITEV IMIGRACIJSKIH ZAKONOV.—MRŽNJE PROTI "TUJCEM"

Michiganski registracijski zakon je neustaven. Nove predloge za šikaniranje drugorodcev

Delavski tajnik Doak je še bolj reakcionaren kakor njegov prednik sedanji senator in multimilijonar Davis. Namesto, da bi se Doak brigal za življenjske razmere delavstva, vodi fanatično gonjo proti tujerodcem, katere bi najraje vse deportiral. Zdaj predlaga, da naj nihče ne dobi državljanstva, ako se zadostno ne nauči angleškega jezika. Graja razne organizacije, kot je npr. Ameriška unija za civilne svobodščine, ker se potegujejo za obrambo tistih tujerodcev, ki kršijo zakone. Doak hoče, da naj vsak tujerodec, ki dobi državljanstvo, da odtisk prstov, kakor kriminalci, in vsakemu, ki v teku pet let po izdajanju papirjev stori kak prestop, se državljanstvo lahko odvzame in kršilec zapade deportaciji. V zadnjem fiskalnem letu je bilo deportiranih 18,000 priseljencev. Več tisoč izmed njih, ki so bili določeni za deportacijo, je dobilo dovoljenje, da so odšli "prostovoljno".

Predsednik Hoover je v svoji poslanici 7. dec. tudi pokazal svoje mržnje do tujerodcev. Je za ukinjenje vsakega priseljavanja in za poostritev imigracijskih zakonov. V tem valu mržnje do ljudi, ki so zgradili in grade Ameriko, pa je dobrodošla vest, da so trije federalni sodniki v Michiganu dne 9. decembra proglasili michigansko postavlo o registriranju tujerodcev neustavni. Ako bi jo sodišče potrdilo, bi se moralo samo v dehtrojskem okrožju registrirati tujerodci, ki so prišli v državo po odtiskovanju prstov kakor kriminalci okrog 150,000 v tujemstvu rojenih prebivalcev.

Ameriška unija za civilne svobodščine je publicirala daljšo izjavo, v kateri obsoja Hooverjevo priporočilo kongresu glede tujerodcev. "Do-

Za socializacijo rogov

V pennsylvanski zakonodaji je socialistični poslanec Darlington Hoopes predložil resolucijo, s katero naj bi se zbornica izrekla za socializacijo rogov. V nji so navedeni razlogi za socializacijo, katerih ne more pobijati nihče z uspehom, ali poslanci so z vlcem temu večinoma proti, ker morajo zastopati privatne interese.

Pameten ukrep

V Mehiki se razne države trudijo zmanjšati število duhovnikov v nadi, da bo potem ljudstvo kulturno hitreje napredovalo. Nova postava države Queretaro določa, da sme službovati le en duhovnik na vsakih 8,000 prebivalcev.

Nov urad soc. stranke

Zaradi večanja aktivnosti je morala soc. stranka iskati pripravniji urad. Dobila ga je bolj v sredini mesta, blizu postaja Union in Northwestern. Nahaja se na 549 Randolph St., Chicago.

KAJ JE Z MILIJONI \$?

Ako se število milijonarjev res manjša, kam so šli njihovi milijoni?

MUSSOLINIJEV RAJ V ITALIJI SE NAGLO SPREMINJA V PEKEL

Več let je Mussolini zatrjeval, da je njegova diktatura prinesla Italiji red in ljudstvu siguren kruh. "Ne le ekonomsko, tudi duhovno prerodenje Italije je zasluga fašizma." Zatrjeval je svetu, da je Italija sedaj resnična velesila, ki se ne boji nikogar na svetu. Pretežni del dohodkov je trošil za vojno, mornarico ter v druge strateške namene. Kmalu se je izkazalo, da vodi njegova politika v ekonomsko propast. Italija gospodarsko ni v stanju tekmovali v oboroževanju s Francijo in njenimi zavezniki. Zelo je znižala plače državnim nameščencem in delavcem v privatni industriji. Državni dolg narašča. Brezposelnih je po vladni cenitvi 800,000, a drugi poznavalci razmer trdijo, da jih je nad milijon. Državni deficit je 30. junija znašal par milijard lir. Dne 31. oktobra je italijanski notranji dolg znašal že 92,328,000,000 lir. Propadi industrijskih in trgovskih podjetij naraščajo. Davki so čedalje višji.

Brezposelnost v Franciji

V Franciji, katera se je najdalj upirala problemu brezposelnosti, je že nad 300,000 delavcev nezaposlenih. 70 odstotkov teh je v pariškem okraju.

Beneš ve, da lažejo

Češki zunanji minister je dejal, da so statistična poročila o stanju armad, ki jih pošiljajo razne vlade ligi narodov, zelo potvorbena. Vlade namreč prikrivajo pravo sliko moči svojih armad in izdatkov.

Preveč kave?

Brazilska vlada bo v prihodnjih 12 mesecih dala uničiti 12 milijonov vreč kavinega zrna, da stabilizira cene temu svojem najvažnejšemu pridelku.

ZAROTNIŠKI BOJ "JUSTICE" PROTI RUDARJEM V KY.

Služaj Sacco-Vanzettija, Mooneyja in Billingsa, ponovljen v Kentuckyju. W. B. Jones obsojen v dosmrtno ječo.

Porota v Mount Sterlingu, Ky., kjer se vrši že par tednov obravnava proti unijskim premogarjem, je dne 10. dec. obsodila premogarja W. B. Jonesa v dosmrtni zapor. Obtožen je bil, da je podžigal člane unije k umoru. Dva porotnika sta hotela zanj smrtno kazen.

Prosekucijo vodijo premožniške kompanije, katere odprto priznavajo, da je to boj za iztrebljenje unije iz bogajočega Kentuckyja. "Boljševiške ideje nimajo mesta v tej državi," je dejal državni pravnik. Vsi okrajni uradniki so podložniki kompanije. Jonesa niso dolžili umora, nego le, da je v svojih govorih na sejah unije "ščeval rudarje na nasilna dejanja". Jones je bil tajnik lokala UMW of A. Zagovarjajo ga odvetniki General defense odbora, s katerim sodeluje soc. stranka, ter dva odvetnika, katera mu je najela U. M. W. Zagovorništvo je vložilo proti obtožbi priziv. Obravnava proti ostalim obtožencem se nadaljuje.

Nezaposlenost v Nemčiji in Angliji

V tednu z dne 7. dec. je bilo v Angliji 2,622,027 brezposelnih delavcev, v Nemčiji pa 5,150,000.

Številne žrtve sistema

V Chicagu je okrog 50,000 družin, katere so zdaj odvisne za preživljanje od dobrodelnosti. Oktobra 1930 jih je bilo le 7,600. Okrog 3,000 žensk in do devet tisoč moških, ki so brez doma, spi v mestnih azilih.

"NIHČE NE SME BITI GLADEN"

Razni župani in drugi funkcionarji ponavljajo v svojih apeli za prispevke v prid bednih goslo, da "nihče ne sme biti gladen". Velik njihovim apeli in pritiskom pa je v ameriških mestih in kampih ter tudi na farmah veliko bede. Lajšajo jo z dobrodelnostjo, ki jo v mali obliki postrežeta ta slika.

V tej številki

Na 3. strani poročilo o slovenskih cerkvah v Clevelandu.

Na 4. strani konec Jontezovega članka o Jugoslaviji.

Na 5. strani smo začeli z nadaljevanjem Vukovega potopisa "Skozi okno vlaka"

NOVA CERKEV SV. VIDA, VISOKI VERSKI DAVKI, DELAVSKI DOM ITD.

Piše Anton Vicič

Vsak ameriški Slovencec je že kev kakor pa vsi napredni Slovenci v Ameriki za napredne akcije. Prosvetna akcija JSZ. Dobiva dober tisoč članarine na leto, in to je ves njen dohodek, katerega vlaga v izdajanje knjig, gojitev predavanj ter v druge kulturne namene. In ta bori tisočak se ji očita od mnogih "naprednjakov" in od cerkve zavedenih rojakov.

Kako močan je vpliv cerkve med našimi rojaki, je razvidno tudi iz tednika Cleveland Journal. Dasi ga izdaja tiskarna, katero so ustanovili svobodomislci, je zdaj v njemu polno naznanil v priloge faram in cerkvenim društvom. Drugi dokaz je pomanjkanje idealizma med slovensko mladino, katere pohajar tukaj v izredno velikem številu v verske šole. Ta mladina je sicer cerkvena in navade, ker je tako naučena, nima pa smisla za delavsko gibanje. To je vzrok, da je mladinsko gibanje v tukajšnjih klubih JSZ. majhno, oziroma ga ni, razen v klubu št. 27, pa še ta odsek je majhen in odvisi od aktivnosti in volje naših mladinskih društev. S. Zaitz mi je enkrat pravil, da so temu vzrok tudi naši sodrugi, ker se v prejšnjih letih niso brigali, da si bi iskali potrebne kontakte z mladino. Tako so se od nje izolirali. Vidim pa, da ima naše mladinsko gibanje težkoče tudi v drugih naselbinah, kjer je obetalo največ, npr. v Detroitu, Milwaukeeju, Chicagu in Johnstownu.

Nova cerkev sv. Vida bo stala okrog pol milijona dolarjev. Oziroma stane toliko, kajti imponentna stavba je že dograjena in zdaj urejajo njeno notranjost. Slovenska dobrodelna zveza je na to cerkev letos posodila \$125,000.

Pol milijona dolarjev ni edino breme, ki ga imajo farani sv. Vida. Njihova šola tik cerkve stane nad \$180,000, kakor so mi pojasnjevali. Vrhutega morajo farani vzdrževati več duhovnikov, šolske sestre in cerkveno služnino. Zraven je še škofov davek, Petrov novič (prispevki za papeža), misijoni, katoliške dobrodelne akcije itd. Ni lahko zanje v teh težkih časih splošnega brezdelja in nizkih plač.

Cerkev sv. Vida je bila dolgo let slična skromnim stanovanjskim hišam v njeni sosesčini: Lesene in zidane, največ starinske, brez modernih naprav za komfort, taka je sosesčina farne cerkve. In tudi cerkev sama je bila bomo poslopje. Le šola sv. Vida je bila lepa, moderna stavba. Zgradili so jo pred nekaj leti, ker je takrat cerkev, da je treba predvsem paziti na ohranitev mladine. Katoliška cerkev si že od nekdaj prizadeva privariti s kakršnikoli sredstvi mladino in ženske. Slovenske fare v tem mestu niso izjema.

Zdaj je staro cerkvico zasenčila nova lepa stavba, na katero zro verniki s ponosom in eni s skrbjo, kje bodo jemali, da bodo točno odražali cerkven davek. Kdor je bil v Chicagu, mu je znano, da je v poljskih in italijanskih predelih veliko lepših cerkva — ene se po pravici imenujejo katedrale — okrog njih pa so revne bajte, stlačene druga k drugi, in v njih žive farani svoje mizerne slumske življenje. Velik kontrast. Človek bi si k lepši cerkveni zgradbi predstavljal lepe hiše, ker le to bi harmoniziralo. Pri sv. Vidu, kakor sem dejal, med novo cerkvijo, nje no šola in sosesčino ni takega soglasja, kakor ga ni v velikih kolonijah Poljakov in Italijanov v Chicagu.

Tudi novo župnišče je krasna hiša. Imelo bo vse moderne pripomočke, ki bodo služili komfortu dušnih pastirjev. Kdor si hoče zdaj vse to ogledovati, mora plačati 50c vstopnine.

Sv. Vid ni edina slovenska fara v Clevelandu. Ob priliki vam naštejemo vse in število duhovnikov, šolskih sester in raznih drugih nameščenec, katere vzdržujejo. Tisoče in tisoče dolarjev prispevajo clevelandski Slovenci vsako leto svojim faram in v razne verske namene. Smelo trdim, da dajejo samo farani sv. Vida več za cer-

(Konec prihodnjic.)

ZIMSKA SLIKA Z JUGOZAPADA

V državi New Mexico zima s svojimi blizzard in mrazom ni posebno znana. Pojavi se v taki obliki izven visokega pogorja le malokrat. Nedavno je divjal blizzard v okraju mesteca Gallup. Paraliziral je ves promet in zajel 1,300 Indijancev rodu Navajo v taborišču. V mrazu in snegu jih je precej umrlo, ker niso imeli zadosti odej, zdravil in hrane. Na sliki spodaj je ulica v Gallupu, fotografirana po snežni nevihti, ko je zopet posijalo toplo sonce. V ovalu zgoraj je glavar navajskih Indijancev.

Spartakove beležke

Milwaukee, Wis. — "Socialistična stranka je največja sovražnica sovjetske Rusije." Tako nekako je pisal A. Mlačnik v Prosveti.

Po njegovih nazorih je socialistična stranka sovražnica samega sebe, ker ona je vendar del revolucionarnega delavskega gibanja, kakor komunistična.

Dopisnik bi moral vsaj toliko razumovati, da je med nesoglasji radi taktike in sovražnostjo velika razlika.

Nadalje bi moral razločevati med ruskimi voditelji in komunističnimi kričarji v Ameriki.

Ako trdijo socialisti, da je taktika, ki je primerna naprimer za balkanske države neprimerna za Ameriko, ne izražajo s tem sovražnosti do komunistične stranke temveč govorijo le resnico.

Sovražnosti, v kolikor vlada jo med socialisti in komunisti v Ameriki, so zakrivali komunistični kričarji, kateri nosijo revolucijo v rokavu.

To so tisti ljudje, ki so v oblikovanju javnega mnenja sovjetski Rusiji in komunistični stranki največ škodovali. Razmeri in okoliščini niso znali upoštevati, še manj pa ljudsko psihologijo, dasi so to predpogoji zdrave, uspešne taktike.

Hrvatski komunisti npr. so zaigrali vse lege prilike. Ne strpnost je bila njih glavna lastnost. Kdor ni kričal z njimi, je bil izdajica. Naleteli so na odpor na vseh straneh. V H. B. Z. so se docela zaigrali, dasi so imeli priliko doseči popolno nadzorstvo.

Nestrpnost, fanatizem in plitko znanje, to so glavne lastnosti teh komunistov. V strategiji so bili slabši ko otroci.

Sicer pa si naj M. zapomni tole: Ako bi ne bilo socialističnih strank, socialističnega časopisa in socialistične strokovne Internacionalne, bi imperialisti že davno napadli in uničili sovjetsko državo. In ta sila ni bila zgrajena s kričanjem, temveč potom dolgoletnega smotrénega delovanja.

S tem pa ni rečeno, da so socialisti brez napak. Njih taktika je v mnogih slučajih premalo energična. Toda radite-

ga se jim ne more očitati, da so sovražniki sovjetske Rusije.

V cenotovem žurnalu čitamo slavospev o jugoslovanskih državnoborskih volitvah. Beogradska diktatura bi rada tudi ameriške Jugoslavoane preslepila in v ta namen se poslužuje svojih plačanih in neplačanih trabantov.

V Proletarcu in Prosveti smo čitali resnico glede teh famoznih volitev, ki imajo popolnoma balkanski značaj, zato je tembolj čudno, da jih cene tako gizno zagovarja.

Volitve so bile po cenotovu trditvi izraz ljudske volje. Kdaj pa so bile volitve, ki so se vršile v senah bajonetov, izraz ljudske volje?

V svojem, iz Beograda narekovanem članku kvasi o demokraciji, toda ne pove pa dejstva, da so bile volitve javne, brez vsake volilne tajnosti in da številne določbe v "ustavi" preprečujejo vsako organizacijsko delo ter agitacijo za kakršnokoli vladajočemu režimu nasprotno stranko.

Pred približno tridesetimi leti se je v stari Avstriji začelo razvijati gibanje za razne Narodne domove. Narodnjaki so se navduševali za narodne "interese", katoličani pa za narodne in krščanske.

Gibanje je bilo posebno močno na Dunaju, kjer so češki nacionalisti podpihovali in širili narodnostne boje in mržnje med delavstvom ter vabili češke delavce v svoj tabor, češ, da mora njih narod imeti svoja kulturna središča itd.

Socialdemokrati so s pomočjo svojega mogočnega časopisa in številnih agitatorjev delavstvo podučili, da je v njih interesu, da si zgradijo skupne DELAVSKE DOMOVE kot središča svojega organizatoričnega gibanja in PROLETAR-SKE KULTURE.

Učili so jih, da ima delavstvo SKUPNE interese in tudi skupnega sovražnika. Razkrinkovali so laži narodnjaških kričarjev, katerim so bili ljudski interesi deveta briga in dokazovali, da so narodnostni boji le v korist vladajočega razreda, ker razdvajajo ljudske mase in jih odvrtaajo od solidarnosti.

Tako si je potem dunajsko delavstvo brez razlike narodnosti zgradilo skoro v vsakem delavskem okraju mogočne palače kot svetlišča proletarske kulture, razrednega boja in mednarodne solidarnosti.

Tudi v tej deželi opažamo delovanje, ki stremi delavstvo zbegati z nacionalizmom. Ako bi delavstvo razumevalo svoje interese, bi obrnilo hrbet narodnjaškim kičadom in bi si skupno ne glede na narodno pripadnost zgradilo DELAVSKE DOMOVE kot središča proletarske kulture in se v njih urilo v boju za svoje skupne pravice, proti skupnemu sovražniku, kapitalizmu in NEVEDNOSTI.

Ker ni misliti na ponovno naseljevanje je gotovo, da bodo razne narodnosti izginile v ameriškem oceanu brez sledu in to že v prihodnjih par desetletjih, ene še prej.

Ako bi naprimer odgovorni činitelji v naši naselbini že pred par leti poslušali nasvete "chikaških" socialistov, bi se delovanje za lastni dom vršilo brez narodnjaške prikuhe, na delavski podlagi in bi gotovo uspelo. Skupni delavski dom bi našel vsestransko pomoč povsod in danes bi že imeli svoje lastno delavsko kulturo in organizatorično središče.

V Delavskem domu bi dobili svoj dom vse organizacije, neglede na narodno pripadnost. Tudi narodnjaki bi lahko razvijali svojo več ali manj kulturno delovanje.

Tak Delavski dom bi sicer ne dvigal našega dičnega narodnjaškega ponosa, pomenil pa bi za nas razširjenje razredne zavednosti.

Kot delavci se moramo boriti za svoje pravice, za odpravo nezavednosti in za spoznanje resnice, ker le na ta način si bo mogoče priboriti boljše bodočnost.

Narodnjaške fraze nam niso prinesle ničesar v starem kraju, še manj pa nam morejo koristiti v tej deželi.

Spartak.

Najboljši jugoslovanski socialistični list je "Proletarec". Prinosa članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 Jumeau Ave. MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina: \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnina: \$2 na leto, \$1 na pol leta.

SOCIALISTI V WISCONSINSKI ZAKONODAJI

Piše JOHN ERMENC.

Dne 24. nov. smo se sešli poslanci wisconsinske zbornice v Madisonu k izrednemu zasedanju, da razpravljamo in sklepamo o najhujših problemih, kateri so nastali vsled sedanjega ekonomskega položaja.

Governor LaFollette je podal zelo jedrnat poročilo. Opisal je težavni položaj ljudstva in konstatal, da je rešitev v obstoječem kapitalističnem sistemu nemogoča. Bogastva so nepravilno distribuirana, vsled tega postajajo bogati čedalje bogatejši in revni bolj in bolj revni. So pa tu problemi, preko katerih ne moremo, npr. problem brezposelnih delavcev, katerim je treba pomagati. Navajal je s številkami, kje so milijarde imovine.

L. 1915 je imela U. S. Steel korporacija (jeklarski trust) 88 milijonov dolarjev, leta 1920 je naredila že 124 milijonov dolarjev profita in leta 1929 pa \$197,000,000.

North Western American Co. je narasla z 11 milijonov kapi-

tala, ki ga je imela pred 15 leti, na \$129,000,000. New York Central železnica je v 15 letih narasla od 37 milijonov na \$300,000,000.

Iz teh par podatkov vidite, kam je šlo "ljudsko" ali narodno bogastvo.

Socialisti v wisconsinski zbornici so predložili konstruktiven program, ki bi zelo olajšal mišerijo med ljudstvom. Breme davkov je treba dati na rame bogatih slojev, ki lahko plačajo in ki dobivajo dohodke na račun dela drugih. Delujemo, da se merodajni faktorji izrečejo za uvedbo 6-urnega delavnika pet dni v tednu za plačo, kakršna je bila v veljavi 1929.

Socialistični poslanci so naslovili oster protest proti zavlačevanju predlog, katere določajo pomoč nezaposlenim.

Apelirajo na ostale poslance, da naj začno z akcijo, namesto da miže pred resnico o položaju. Bedno ljudstvo potrebuje pomoč in dolžnost zbornice je, da jim jo dajo.

Privatna dobrodelnost ni kos nalogi

Skozi vse poletje je kapitalistični tisk vodil po nalogu gospodarjev propagando proti vsaki akciji, ki je delovala za federalno ali pa državno podporo za nezaposlene. Zogotavljali so javnost, da bo nalogi kos privatna dobrodelnost. Zdaj vidijo, da so se motili. Vzrok je, da so potrebe velike, bogataši nočejo zadosti prispevati, reveži pa nimajo kaj. Milijonar F. L. Ryerson, ki vodi kampanjo za zbiranje prispevkov v Chicagu in Illinoisu, je prišel na dan z izjavo, da so potrebe večje nego jih je predvideval njegov pomožni odbor, zato vsota deset milijonov dolarjev, katero si je določil zbrati, ne bo zadostovala. Kapitalisti, ki so imeli priliko pogledati skozi okence na polje ljudske mizerije, so zapopadli, da je veliko delavcev in njihovih družin res v pomanjkanju. Pomoč, kakršno nudijo, pa je nezadostna in nepravilna.

Neodpustno norčevanje

Pred J. Levatovo brivnico v Chicagu se je nekega jutra drenjalo več sto ljudi. Brivec se je čudil, ko je videl, kako mu napolnjuje lokal. Posvetilo se mu je, ko so mu pokazali oglaš v listu, v katerem je rečeno, da bo najel nekaj delavcev. Nekdo si je na njegov račun in še bolj na račun brezposelnih dovolil nelepo šalo.

OČITNA RESNICA.

Ako bi delavci toliko delovali za svojo stranko, kakor za stranko svojih bossov, bi bil kapitalizem kmalu poražen.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od
1. pop. do 8. zvečer.
Tel., LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih,
četrkih in sobotah.

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva.
Deset članov (le) je treba za
novo društvo. Naslov na list in
za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.
1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinj, zahtevajte v trgovini
kruh iz naše pekarnice.

Kako izdelate pristni
grozdni sok vam pove
knjiga

"KLETARSTVO" SPISAL

Bohuslav Skalicky.
(S 85. slikami.)
Najboljši opis in navodila
kako ravnati z grozdom.

Cena \$1.75
Naroča se v
KNJIGARNI
PROLETARCA
3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE
DA ZNATE TREZNO
SDITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem,
kajor tudi v Angličkem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

SORODNIKOM V STAREM KRAJU

pošljite za Božič

"AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR"

Pošiljatev izvršimo mi. Posamezen izvod stane za
stari kraj \$1.12.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskarna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo
leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. —
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev
v številki tedejnega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor ..... Frank Zeitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Uspeh vztrajnosti

Pridobiti volilce za socialistično stranko v očiščeni sovražne agitacije in vplivu bogastev ni lahka stvar. Toda kjerkoli so socialisti vztrajni in izvršujejo svoje agitacijsko delo navdušeno, ne pa z mlačnostjo, so rezultati ugodni. V državi Virginia je dobila soc. stranka pri volitvah prošlega novembra šestnajst odstotkov od celokupnega števila glasov, kar je za državo na jugu izredno visoko. Se nikoli jih ni dobila toliko. V kampanji je potrošila \$600 za letake, vse drugo delo so izvršili člani stranke in somišljeniki zastoj. Nedvomno bi bil odstotek socialističnih glasov veliko višji, ako bi imela stranka na razpolago jačji kampanjski fond.

V predprošilih volitvah so znašali socialistični glasovi 4 odstotke, prejšnja leta pa le približno en odstotek vsakokrat.

Prihodnje leto imajo socialisti priliko ne le pojačati organizacijo in razširiti vzgojevalno agitacijo med delavstvom, nego tudi pomnožiti število socialističnih glasov, pod pogojem, da bodo agitirali povsod enako navdušeno kakor agitirajo sodrugi v Virginiji in drugih krajih, kjer je socialistična stranka priznana politična sila delovnega ljudstva.

Petdesetletnica A. F. L.

Ameriška delavska federacija zaključuje letos petdeset let svojega dela. Ustanovljena je bila 15. nov. 1881 v Pittsburghu. V začetku je dajala prednost političnemu delu, toda z izvolitvijo Gompersa njenim predsednikom leta 1886 je postajala bolj in bolj zveza unij in se kot celota udeleževala le v strokovnih bojih, politično pa je bila brez odredenosti, kakor je še danes.

Svoj prvi urad je A. F. of L. otvorila leta 1886 v New Yorku. Pozneje ga je preselila v Indianapolis in leta 1897 v Washington, kjer je še danes. Mnogi njeni odborniki in drugi funkcionarji so plačani enako dobro kakor ravnatelji kapitalističnih korporacij. Plače od pet do 16 tisoč dolarjev med njimi niso redka prikazen, vrhuta pa so upravičeni še do posebnih doklad za pokrivanje svojih izdatkov.

A. F. of L. nima po 50 letih niti tri milijone članov, kar je manjši odstotek organiziranih delavcev kot proporcija v katerikoli drugi industrialni deželi na svetu. Demokrat-ska-republikanska politika Ameriške delavske federacije, kateri pravijo njeni voditelji "nestrankarska taktika", je temeljni vzrok šibkosti ameriških unij.

Ravs in kavs med Slovenci v Buenos Airesu

Tudi Slovenci v Buenos Airesu imajo svojo politiko, ki pa se suče okrog jugoslovanskega poslanika Sveгла in "Slovenskega tednika". Poslanikovi ljudje očitajo nekaterim Sloven-cem, da so preveliki klečelaplazi in da so po-lanikovemu uradu v nadlego. Gre pa se za službe v poslanstvu in za podporo v denarju, ki jo gospod poslanik lahko nakloni temu ali onemu. Bivšem uredniku "Slovenskega ted-nika" Čebokleju očitajo, da je pogosto prihajal k poslaniku Sveglu in ga moledeval za podporo svojemu listu, kateri je brezpogojen zagovornik Aleksandrove kraljevine. Po-zneje sta se s poslanikom sprla in zdaj mu predbacivajo, da vrača za prejete podpore z nevaležnostjo.

Spor v Argentini dokazuje, da je jugoslo-vanska vlada pripravljena podpirati tiste v inozemstvu, ki brezpogojno služijo njeni prop-agandi med izseljenci. Nekaj takih listov je tudi v Zed. državah.

Nezrelo ljudstvo

Zagovorniki jugoslovanske vlade opraviču-jejo njeno diktaturo z argumentom, da ljud-stvo v Jugoslaviji ni zrelo za demokracijo. Čemu pa ga vlada potemtakem tira v še večjo nezrelost?

MARŠIRANJE BREZPOSELNIH V WASHINGTON

V raznih krajih posebno na vzhodu so komunisti organizirali skupine nezaposle-nih delavcev in svojih pristašev ter jih poslali v Washington, da predložijo svoje zahteve predsedniku Hooverju in kongresu. Pripuščenji niso bili nikamor, smeli pa so imeti v Wa-shingtonu shode in manifestacije. Policija je bila vsa na nogah. V kongresno zbornico jih niso pustili, niti ne v Belo hišo. Dobili so zelo veliko publicitete, ker so Amerikancem dramatične akcije dopadejo. Za praktično delo in organiziranje so brezbržni. Listi so poročali, da je šela "armada gladnih", ki je dospela v Washington 6. decembra, okrog 1,300 oseb. Prvi znameniti pohod brezposelnih delavcev v Washington se je vršil leta 1894. Vodil ga je Jacob S. Coxey. V listih so ga vsled tega imenovali "general" Coxey. Zanimivo je, da je bil ta Coxey izvoljen letošnjo novembra v obiskem mestu Massillon za župana na republikanskem tiketu. Iz radovednosti je šel 5. dec. v Washington, da bi videl, kakšna je armada gladnih brezposelnih 37 let po pohodu njegove "armade". Tudi leta 1914 so organizirali pohod brezposelnih v Washington in v glavna mesta posamez-nih držav. Listi pišejo o njih in to je vse, kar take demonstracije dosežejo.

"USTAVNA" DIKTATURA V JUGOSLAVIJI

Piše Ivan Jontez, Cleveland, O.

(Konec.)

(Ker sem že pri kleri-kalcih naj omenim, da letošnji slovenski klerikalni izletniki iz Amerike niso delali časti svo-jim idejnim bratom v stari do-movini, kajti medtem ko so bi-li le-ti v odkriti opoziciji proti diktaturi, so njihovi bratje iz Amerike krivili hrčte pred dik-taturo, se ji lakajsko prilizova-li ter ji zatirjali svojo poda-niško udanost...)

Razpis volitev in "volilna borba".

Volilnemu zakonu je sledil razpis "volitev", ki so bile do-ločene na dan 8. novembra. Na-rod je sprejel to vest nebržno, saj je vsakdo lahko vedel, da se diktatura le norčuje iz dr-žavljanov in njihovih pravic. Voditelji bivših strank, med njimi tudi dr. Korošec, ki je kot vodja Slovenske ljudske stranke stal kot boter pri "kr-stu" diktature, so se takoj od-ločili za propagiranje volilne abstinen-ce; po državi so začeli cirkulirati drobni letaki, ki so narod pozivali, naj se zdrži od "volitev", ki ne morejo biti svobod-en izraz njegove volje in mu ne morejo v ničnem koristiti; drugo so storili krajevni zaup-niki, ki so z besedo navajali pristaše k volilni abstinen-ci. Toda tudi vladna mašina ni dr-žala križem rok in vladni naklo-njen tisk je začel vneto udiha-ti po "izdajalcih" države in narodnega edinstva. Opozicijsko časopisje je seveda moralo molčati — omenil sem že, da beograjska "Glavnjača" že zmerom "posluje"—in nezado-voljneži se tudi na shodih niso smeli oglašiti. Zato se je mora-la opozicija zateči k "podzem-skim" metodam kakor v sosed-nji Italiji, kjer vladajo podob-ne razmere. Volilni boj je bil vsled tega prikrit in na videz miren, toliko več pa je bilo pom-pa in sejanja cenenih fraz.

General Živković se je kma-lu po objavi volilnega zakona dal upokojiti, da bi lahko kan-didiral in kmalu nato se je dal

"izbrati" za nosilca državne kandidatne liste in seveda tudi milostno "pristal" na kandida-turo. "Navdušenje" je bilo ve-liko — v vladnem časopisju. Volilci so Živkovičovo listo pod-pirali, ker so bili primorani. Državni nameščenci so morali propagirati diktatorjevo kandi-daturo in gledati na to, da je njegova lista dobila zadostno število podpisov; kjer jih ni do-bila, tam so jih "poiskali". Se-veda se je ogrevalo za Živko-viča in njegovo listo tudi precej pristašev vseh bivših političnih strank, toda to so bili politični koristolovci, ki so se v kalni vodi hoteli povzpeti na površje. Značilno za režim je dejstvo, da so na njegovi listi kandidirali v veliki večini sami politič-ni novinci, dočim so stari poli-tični borci stali ob strani in tiho propagirali volilno abstinenco. Sami nepolitiki, industrialci, tr-govci in pa ljudje, ki bi spada-li prej na opazovalnico kakor v parlament. Da bo take "po-slance" lahko držati na udi-tih ter jih učiti plesati tako kakor bo diktator hotel, je več kot gotovo in Živković se je tega dobro zavedal.

Vzlic temu, da je bila v dr-žavi samo ena kandidatna lista in je bilo vsled tega jasno, da mora "zmagati", je vlada upre-gla ves svoj državni upravni aparat, da bi tako spravila čim-več volilcev na volišče. Volit-ve so obetale postati plebiscit: ali je narod zadovoljen s krono in predstavnikom vojaške kli-ke Živkovičem ali ne, in Beo-grad se je že začel bati, da bi narod dal negativen odgovor. Šefom državnih uradov in de-lavnic je bilo naročeno naj iz-vajajo pritisk na svoje podre-jene ljudi in takoj po volitvah predložijo imenike vseh onih na-meščencev, ki bi se vzdržali od volitev; kaj je to pomenilo, je vsakdo lahko brez težav uga-nil: redukcije! Zgledu režima dal upokojiti, da bi lahko kan-didiral in kmalu nato se je dal

pan dr. Puc je pozval mestne uslužbence, da se brez izjeme udeležijo volitev; Trboveljska premogokopna družba je za-likovala svojim delavcem z re-dukcijami, če bi ostali doma dne 8. novembra; prav tako so nastopili mnogi tovarnarji in delodajalci ter s tem skušali rešiti režim pred popolnim fi-jaskom. Vladni agentje in za-upniki so dobili zaupen nalog, naj z grožnjami vplivajo na volilne upravičence: kmetom, ki dolgujejo na zaostalih dav-kih, naj groze z rubežnijo, o-brtnikom z odvzemom obrtnih koncesij, delavcem pa z re-dukcijami. Mnogi odlični kulturni delavci so dobivali celo ano-nimna grozilna pisma, v kate-rih se jim je grozilo z nasiljem in celo ubojem če ne bi šli na volišče. Vladni tisk je vse to seveda ogorčeno zanikaval, kar je popolnoma umevno—Musso-linijev tisk dela prav tako...

"Volitve" in "zmaga". Že več dni pred "zgodovin-skim" dnevom 8. novembra so deželo poplavili letaki, tiskani na račun davkoplačevalcev v korist diktature, vabeči volilce na volišče. Pred seboj imam dvojce takšnih letakov, ki sem jih bil prinesel s seboj in ka-terih besedilo navajam doslov-no, da bodo čitatelji videli, s kakšnimi bedastimi krilaticami in lažmi je diktatura skušala spraviti volilce na volišče. Prvi:

"Kdor ne voli, izdaja Sloven-ce Italijanom! Kdor ne voli, uničuje svoje gospodarstvo! Kdor ostane doma, glasuje za povišanje davkov in za podaljšanje absolutizma! Slovenci, ki hočete svobodo in dobro go-spodarstvo, vsi 8. novembra na volišče!"

Prva fraza bi se ne prijala niti bedaka, ostale pa odgovar-jajo resnici bolj v obratnem smislu. Drugi:

"Vsi delavski sloji — kmet, obrtnik, vsak delavec — zahte-vamo red v naši državi, složno sodelovanje v bodoči Narodni

skupščini v prid gospodarski in socialni povzdigi naše zemlje in vseh slojev!"

Kdo je spravil skupaj to be-sedilo? Ali delavci, obrtniki in kmetje? Kaj še! Sluge reži-ma, tistega režima, ki ga je podpirala Trboveljska premo-gokopna družba in drugi kapi-talisti, ki ne priznajo, da so njihovi delavci tudi ljudje in upravičeni do človeške eksisten-ce!

Takih in podobnih letakov se je raztrosilo na milijone. Tro-sili so jih zaupniki vladajoče "stranke", trosili so jih iz le-tal. In vzlic temu, vzlic vsemu nasilju in silnemu pritisku je bil odziv tako klavrn! Komaj 60% glasov pri vseh volilnih sleparijah! Volilni rezultat v pokrajinah bivše Srbije je jed-va rešil Živkoviča pred popol-nim "uradnim" fijaskom! Slo-venija je dala borih 52% — od teh najbrž 20% — ako ne več — prisleparjenih. Hrvatska 54% — seveda "uradno". Dal-macija komaj nekaj čez 30%. Občine, ki so dale od 7% do 14%! Vse sleparije in ves teror niso mogli pomagati!

Sleparije? O tem ni dvoma. Sam sem se prepiral o tem. Volilni upravičenci, ki so ostali doma, so dan po volitvah zve-deli, da so — "volili"! Drugi so prišli na volišče, da oddajo svoje glasove, pa so jim pove-dali, da so že — "volili". Kar je pri celi stvari čudno, je to, da je režim tako slabo slepa-ril... Morda mu manjka prak-se?

Drugi dan se je mnogo pisa-lo o "blesteči zmagi narodne ideje in razuma". V vladnih listih, kakopak. Papir se prenese. Fakt pa je, da je re-žim dobil mezaupnico, režim in krona. Volilni rezultat dovolj jasno pove, da je narod sit re-žima in njegovega "sijajnega" gospodarstva in da bi se ju rad prej ko mogoče iznebil. In Beograd s tem rezultatom go-tovo ni niti malo zadovoljen. In najbrž ni zadovoljna niti Francija, ki je gospodarsko in politično vezana na Jugoslavi-jo in kot taka soodgovorna za nasilja šestojanuarskega re-žima in teror in sleparije 8. no-vembra.

Volitve, ki jih je izvedla Živ-kovičeva ustavna diktatura, ne najdemo primere niti na Ma-džarskem — kvečjemu v Italiji Mussolinija. In svetovna poli-tična javnost, pred katero je diktatura Živkoviča (ki bi si rad podredil kralja kakor si ga je Mussolini) z osmonovember-sko volilno farso hotela opravi-čiti svoj obstoj, gotovo ni tako slepa, da ne bi videla tega, kar samo sili v oči: da narod kmet-ov in delavcev v Jugoslaviji še vedno ječi pod težkim škoc-njem vojaške diktature, ki mu ne da dihati.

Poslanci, "izvoljeni" dne 8. novembra, ne bodo zastopali naroda, ki jih ni poslal v Beo-grad, pač pa bodo poslušni backi ustavnega diktatorja Živ-koviča, ki jih je izbral in ki jim bo godel po svoje, da bodo po njegovo plesali. Narod je bil in je še brez besede!

H koncu moram omeniti še, da so mnogi delavci izgubili glave v odločilnem momentu, predvsem nekateri "would-be" delavski voditelji, ki so zapla-vali v režimske vode in zago-varjali diktaturo in njene me-tode. Nekateri, ki se imenujejo "nacionalne delavce" so tu-di kandidirali, značilno pa je, da niti eden od teh "nacional-ni-delavskih" kandidatov ni bil izvoljen; delavci, ki so šli vo-lit, ker so bili v to primorani, so rajši oddali svoje glasove za kapitalistične kandidate kakor za delavske renegate!

Tuji tehniki v sovjetski Rusiji

V sovjetski Uniji je glasom poročil v listih 12,000 tujih ve-ščakov, ki so na volidnih po-zicijah pri industrializaciji Ru-sije. Izmed teh je 7,000 Nem-cov in 4,000 Američanov, osta-li pa pripadajo številnim dru-gim narodnostim. Razen teh je v sov. Uniji mnogo tisoč teh-nično izvežbanih delavcev iz inozemstva, ki pomagajo vešč-čakom in uče ruske delavce za nove naloge.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Vzrok temu je bila pač deloma nezrelost de-lavskega razreda; socialna demokratična a-gitacija se ni ničesar drugega dotaknila kot male gornje plasti in tudi v to se še ni pogo-bila. Deloma pa je tičala v splošni nezrelosti. Saj ni imela niti buržuazija nobenega resne-ga vpliva na državno moč, saj se je tudi libe-ralizem sam dotaknil le površja ljudskega življenja in je le na videz imel moč in na vi-dez parlament. Tako je bilo v Avstriji — či-sto nasprotno v onemu v Nemčiji — najbližja nemogoča misel kooperacije delavskega raz-reda z liberalno buržuazijo radi boja za meščansko svobodo — za demokracijo.

In ta zmotna misel je ločila dva prvih vodi-teljev: Oberwinderja, ki je bil več demokrat kot socialist, od Andreja Scheuja. Ober-winder je moral preiti pot od Velenemca do internacionale — pot, ki sta jo hitro preho-dila Bebel in sam Liebknecht — ali ni je ra-zumel. Andrej Scheu pa se je naglo približal K. Marks-u. V marcu l. 1873 sta se Oberwin-der in Scheu sprla. Ta prepri se je poostiril po osebnih in strankarski strani. "Zmerni" so si z Oberwinderjem, "radikalni" s Scheujem. Proces za razžaljenje časti Scheu-Oberwinder v Dunajskem Novem mestu 12. marca 1873 ni ničesar doprinesel k razjasnitvi. Društva in strokovne organizacije so se razcepile in izgubile članov, obravnave l. 1876 in 1877 v svrhu sporazuma in pomirjenja so se razbile. Posledica kraha iz l. 1873 so gibanje tudi drugače razbile. Oberwinder je odpotoval, najprej v Pariz, potem na Saško, kjer je po-stal meščanski žurnalst. Pobratenje, ki se je na spravnem shodu 17. junija 1877 izvršilo, ni trajalo dolgo, dasi je precej pripomoglo k temu, da so strokovne organizacije znatno oživile. Policija je seveda preganjala orga-nizacije in voditelje, kar je vzbudilo in netilo maščevalne težnje in seveda pripravljalo še itak zrahljano polje za anarhistične nauke. Kazdod med "zmernimi" in "radikalnimi" se je povečeval, množice so se ločile od social-ne demokracije ter prešle deloma v indiferen-tizem, deloma pod vpliv krščansko-socialne in narodne propagande. Brez odporne moči je stopil avstrijski proletarijat v dobo, ko so se zacele združevati v svrhu izkoriščanja in potlačitve množice vse nazadnjaške sile: drža-va in cerkev, plemstvo in buržuazija. —

XI.

Slovenski literarni zgodovinar pripoveduje.

Dr. Ivan Prijatelj piše v znameniti knjigi "Janko Kersnik in njegova doba" v sešitku II.—III. tako-le:

"V sedemdesetih letih se je začelo organi-zirati slovensko delavstvo. Bilo ga sicer še ni veliko, ker Slovenci niso imeli razvite in-dustrije. Delavska društva so obstojala v Ljubljani in Trstu, politično so se naslanjala izpočetka na meščanske stranke. Polagoma pa je začelo prodirati v deželo tudi razredno socialno-demokratično prepričanje, seveda še v jako nejasni obliki. V Ljubljani je prvi razglašal socialistične nazore krojač Kunc. V Trstu sta veljala izdajatelja "Primorca" Mohorčič in Lipe Haderlap za socialna de-mokrata. A kako nejasne predstave o socia-lizmu so imeli ti ljudje, nam kaže zagovor Haderlapa v "Novicah" 1874, str. 302, kjer pravi, da še ne pozna natančnega programa socialistov. Simpatije pa je imel in jih je ima za socialno demokracijo, ako ne izbrše-jo vere iz svojega programa.

Ljubljansko delavsko izobraževalno dru-štvo je stalo odločno za narodni liberalizem in je varovalo in povdarjalo liberalna gesla celo v času, ko se je naš meščanski liberali-zem sam uklanjal konservativnim klerikal-cem. V času najtišje slovenske sloge, koncem oktobra 1877, je praznovalo imenovano dru-štvo svojo osemletnico. Slavnostni govornik, stavec M. Hubmajer, je kot namen društva razglašal: dvignite delavca na poti do višje socialne stopnje. "Ravnopravnost, omika in svoboda so ideali, po katerih delavci hrepene, in splošno izobražanje je sredstvo, ki naj jim do tega cilja pomore."

(Dalje prihodnjič.)

Varčen otrok

John Mitchell Reynolds III. v New Yorku, zdaj poldrugo leto star, ima že blizu dva mi-lijona dolarjev imovine. Zelo priden in var-čen otrok, če je res, da si človek pridobi pre-možnaja le s pridnostjo in varčnostjo.

Delavci večinoma niso pridni. Vse sproti zapravijo, zdaj pa morajo mnogi izmed njih stati v krušnih vrstah, da si ohranijo življe-nje.

Mi smo sicer mnenja, da nima pridnost nič opraviti z velikimi premoženji, nego sistem, kateri omogoča, da je otrok, ki se življenja niti ne zaveda, milijonar, delavec, ki je prid-no garal 30 ali 50 let, pa mora beračiti na starost.

IV. VUK:

SKOZI OKNO VLAKA

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

Sledeče je nadaljevanje I. Vukovega potovanja, s katerim smo prenehali v 1253. številki. Proletarca z dne 17. sept. Vrak temu presledku je, da smo dobili drugi del rokopa iz starega kraja šele sedaj. Prejšnja polijatev se je namreč na poti izgubila. V prej omenjeni številki se poglavje končuje z opisom vožnje z ladjo ob obrežju Dalmacije v Split. Kakor prejšnji, bo tudi ta del zanimal čitatelje.

(Nadaljevanje.)

10. SPLIT.

Proti polnoči drugega dne je ladja zaokrenila svoj nos in zagledali smo Split. Tiha je bila noč, sijala je polna luna. Morje je blestelo v srebrnem svitu luninega, Split pa je, oblit od te svetlobe, ležal pred nami, kakor pravljico mesto.

Gospa Marija je dejala: "Vidite tam v mestu zvonik, ves bel in visok, da se zdi, kakor da lebdi osamljen velikan nad mestom?"

"In to je velikan," je odgovoril Zdravko. "Iz rezanega kamna je zidan, iz kamenja Dioklecianove palače."

"Ogledamo si jo ob uri duhov," sem rekel. "Kdo je za to?"

Gospa Marija me je pogledala in njene oči so se ustavile na meni. Videl sem, da je navdušena.

"Prekrasno. Ob uri duhov bomo pogledali mogočnega rimskega cesarja."

"Njegovo preteklost in ostanke," je popravil Matevž.

Ladja se je ustavila, vrvi so jo privezale k močnim stebrom na pomolu.

"Na Stari obali," to je ob morju, kjer je vsak večer korso, ni bilo nikogar. Samo stara cesarska palača, v kateri ima sedaj stanovanje okrog 3000 stanovalcev, nas je pozdravila molče, oziroma mi smo jo pozdravili. Ciklopski zid stoji pred nami. Okna, ki prav nič ne spadajo k sili palače, so vse majhne in slabotne, napolnjeni zidovi zgoraj na čelu ciklopskega zida, čudno učinkujejo na gledalca.

Zdravko je pripomnil: "Evo, priče, da je tukaj delo mogočnega bilo uporabljeno od malih ljudi za svoje malenkostne potrebe."

"Filozof," je odvrnila gospa Marija.

"Mi stojimo pred velikanskimi razvalinami na zemlji, pred palačo Dioklecijanovo," je nadaljeval Zdravko in gospe Marije ni niti pogledal.

Nato pa se je obrnil k nji in rekel z elegantno kretnjo, pokazavi obzidje:

"Evo..."

Gospa Marija je pokimala. Njene ustnice so zadrževale smeh, ko je spregovorila z nežnim glasom:

"Kakor Triglav!"

Zdravko se je zasukal na protezi in stisnil pest.

Ploskev te palače znaša 38.236 kvadratnih metrov. Če premerimo s koraki to palačo, ali

sedaj staro mesto, ki je zapadno zvezano z novim mestom, ki se grupira okrog Gospodarkega Trga, je od obale do Porta Aurea (zlata vrata) torej od vzhodne in zahodne strani 288 korakov, ob morju in južne strani 239, in na severni strani 234 korakov. Torej prostor, ki se da prekoračiti v komaj trideset uri: Zidovje cesarske palače je že vidno povsod, najbolj pa na riveri, na "Stari obali".

"Pojdimo v peristil po zgodovinski poti," sem dejal. "Toda, ko je vladal Dioklecian, je bil tu do Porte Aenee (morska vrata) izdelan kanal, po katerem so cesarske rimske barke plavale v palačo."

Stopili smo na širok prostor. "Stolni trg," stoji pisano na stenah.

"Ura duhov," je rekel Zdravko in pogledal na uro. Bilo je polnoči. Luna se je smejala z neba in bilo je zares, kakor da smo iz sedanosti stopili v davno preteklost.

"Kako se počutite," je vprašal Matevž gospe Marijo. "Sedaj stojite v sprejemnici rimskega cesarja."

"V kakšni sprejemnici?"

"V peristilu, kakor so takrat govorili temu delu sobe. Ta je 'Stolni trg' je bila soba za goste — peristil."

In pred nami je v polnočni uri, v svitu luninega, vstal nekdanji svet, dvorana, dolga 35 in široka 13 metrov, polna stebrov. Na zapadni strani te dvorane — Stolnega trga današnjega — so vzdani stebri, ki tvorijo petero lokov. Za njimi, kakih 60 korakov je mavzolej Diokleciana, ki je bil, kakor govori legenda, v VIII. stoletju, a soglasno napisa, pa leta 1393 — v času, ko je bil tukaj se nahajajoči Jupitrov kip, odpeljan v Benetke — posvečen v katoliško cerkev sv. Dujma. In ta mavzolej, ki se šteje med najlepše antične spomenike, je sedaj stolna cerkev.

Stolp, ki nas je pozdravljala že od daleč, ko smo na krovu parnika gledali mesto, stoji tukaj neposredno med vzhodnimi stebri peristila in antičnimi vrati mavzoleja. Zidan je v znamenitem romanskem slogu in se lepo podaja antičnemu mavzoleju sedanji stolni cerkvi. V stolpu je ura, ki udarja čez dve minuti zopet odbito uro, da lahko, ako se zmoti človek prvič, prepriča, koliko je pravzaprav. In to dela do polnoči. Po polnoči se pa umiri in začne ob osmih zjutraj zopet.

Južna ožina, ki predstavlja notranjo fasado cesarske palače — danes še dobro ohranjena — je bogovom posvečen vestibulum, za katerim je atrium, kjer je bilo pravo bivališče cesarja. Za atrijem so pa kopeli — bile so kopeli.

O slikoviti ostanke Dioklecianove palače so mogočen spo-

min na mogočno dobo rimskega imperija. Takih ostankov nima niti Rim. Ti ostanki še sedaj molče pripovedujejo, da je bil Dioklecian eden izmed velikih imperatorjev Rima.

Bil je sin Dalmacije. Rojen kot sin osvobodilca — pisarja Anulinusa l. 245, je pozneje stopil v rimske legije v katerih je napredoval do najvišje časti. Leta 284. so ga legije izklicale za cesarja. Ime mu je bilo "Cajus Aurelius Valerius Diocles". Z vso močjo se je upiral mogočen mož propadanju rimskega imperija, ki je že pokal v vseh šivih. Z mogočno roko je gasil na vseh koncih svojega imperija vznikajoče požare. Njegovo modro vladanje mu je pridjalo ime Veliki. Ponošno stopi poleg Trajana in Hadrijana.

Dve leti po ukazu, naj se preganja kristjane kot revolucionarje, nevarne državi, je Dioklecian utrjen odločil škrlat in si sezidal tukaj v domovini, daleč od Rima, to mogočno palačo. Biti je morala takrat čudež lepote in krasote. Čuvana od 4 močnih obrobni stolpov se je dvigala naravnost iz morskih valov — današnji trotoar je zgrajen pozneje z zasipanjem morja — in kanal je peljal barke na dvorišče skozi Porta Aenea.

Tristo let po smrti Diokleciana so pridrvele črede ljudske preseljevanja nad Ilirijo, uničile sosednji Solin, blesteče rimsko mesto in pregnale prebivalce. Mali del od njih se je zatekel v palačo Dioklecianovo. Kakor palčki v zapuščenem hotelu velikana, so se vsečili v ogromne sobane. V njih so si postavili sobice in celo na streho palače prilpili svoje majhne hišice. Še danes stanuje v prostorih palače nad tristo ljudi.

Pa tudi po smrti svojevoljna usoda ni pustila Diokleciana pri miru. Mavzolej, ki si ga je postavil v sredi svoje palače, je spremenjen v krščansko cerkev, v tempel Galilejca, nauk

Silvestrova Zabava

kluba št. 1 JSZ

**V ČETRTEK
31. DEC.
LAWDALE
MASONIC
TEMPLE**

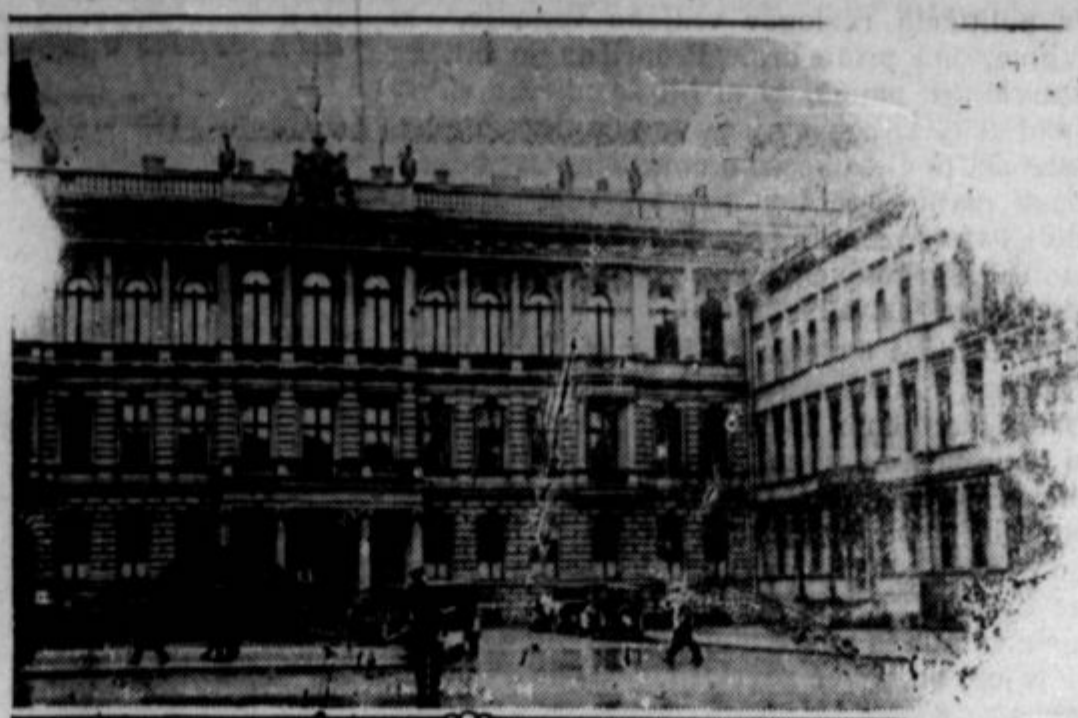
S. Millard in 23. cesta
CHICAGO, ILL.

Igra J. Kochevarjev
orkester.

Vstopnice v predprodaji
35c. Pri vratih 50c.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroči. Pošljite naročilo pravočasno!

Zed. države med in pred vojno za svoje poslanike v evropskih in drugih glavnih mestih niso imele razkošnih palač. Najpompozantnejše poslaneške stavbe je imela carska Rusija. Po vojni je začela tudi ameriška vlada kupovati palače za domove svojih poslancev. Na sliki je slovita Bluecherjeva palača v Berlinu, katero je kupila vlada Zed. držav v namenu, da jo preuredi za urad ameriškega poslanika.

kateroga je skušal nekoč zatreči. Ali noč je in to je že zapisano v zgodovini.

Ko je poljubilo jutranje solnce vrhove streh mesta Splita, smo bili že zopet v peristilu — na Stolnem trgu.

"Kdo gre na stolp," je vprašal Zdravko, in gledali smo kvišku.

"Visoko je in noge niso močne," je omenil eden, gospe Marija pa je dejala:

"Kdor je plezalec — planinec, hajd. Če sem bila na Pohorju, zakaj bi ne pogledala, če je zvonik višji."

Ze smo se pripravili, da si ogledamo mesto iz zvonika, a slučajno stražarja ali vratarja zvonika nismo našli.

"Pa si ogledamo pozneje," je odločila gospe Marija in soglašali smo.

Ogledali smo si cerkev. Bila je ravno maša, pa nismo mogli vse pogledati. Orglje tam zgoraj nekje so pele...

(Dalej prihodnjič.)

"Snegulčica" na priredbi društva SNPJ v Chicagu

Chicago, Ill. — V nedeljo 20. dec. popoldne vprizori v dvorani SNPJ. učenci in učenke slovske mladinske šole društva Pionir zanimivo pravljico dramo "Snegulčica". Predstavili se vam bodo v vlogah palčkov ali škrtatov iz življenja pravljicnih pritlikavcev in njihovih vladarjev. Snegulčica je pastorka zlobne mačeha na kraljevem dvoru svojega umrlega očeta. Mačeha jo črti tako, da jo da umoriti. Snegulčica je pa na magičen način oteta s posredovanjem samih palčkov, ki jo privedejo njenemu mlademu zaročencu princu v naročje. Ona pa se nič ne mašuje nad hudobno mačeho, ampak ji vse lepo odpusti.

V tej igri boste videli, koliko so se otroci Pionirjeve mladinske šole izvežbali v slovenski. Poučujeta jih Katka Zupančič in Louis Beniger.

Vstopnina za člane, ki se izkažejo s kartami, je 25c, za ostale pa 50c. Po igri dobe otroci mladinskega oddelka sodelujočih društev darila, potem pa bo plesna in prosta zabava. Igral bo J. Kochevarjev orkester. Tudi v spodnji dvorani bo godba. Sodelujoča društva federacije SNPJ. vas vabijo na predstavu, ki je za slovenski oder v Chicagu posebnost. Prične se ob 3. pop.

Poročevalec.

Umrljivost narašča

Zdravstveni uradi raznih mest v svojih statistikah in komentarjih izvajajo, da se običajno znižanje umrljivosti na vsakih tisoč prebivalcev letos ni dogodilo. Odgovor je v naraščanju bede med nezaposlenimi, kar povzroča mnoge bolezni in večjo umrljivost.

O koncertu godbe "Bled"

Cleveland, O. — V nedeljo 6. dec. je imela v Slov. del. domu na Waterloo Rd. koncert znana slovska godba "Bled", ki je bil zelo dobro obiskan. Izvajanje sporeda me je prijetno presenetilo. Nisem si predstavljal, da je godba "Bled" tako izvežbana. "Bled" je godba na pihala. Koncertni spored je spretno dirigiral J. Ivanuš. Pred tremi leti sem poslušal v Ljubljani kraljevo vojaško godbo. "Bled" zanjo nič ne zaostaja, četudi šteje samo 29 godcev, toda so jako izvežbani. Med njimi je več naših sodrugov in somišljenikov. Koncertni dobrih godb so me vselej razigrali. Tudi ta večer mi je prijetno potekel. Koncertu je sledila plesna zabava, v kateri se je vse tako veselo vrtelo, da sem mislil le na mlada leta.

Anton Vicič.

Seja, naše predstave itd.

Springfield, Ill. — Letna seja kluba št. 47 JSZ. se bo vršila v nedeljo 27. dec. popoldne po direktorski seji v Slov. nar. domu. Na dnevnem redu bodo tudi volitve odbora za prihodnjo leto.

V četrtek 31. dec. na Silvestrov večer vprizori klub v prid Slov. nar. doma šaloigro "Muzikant", po Novem letu pa ima v načrtu vprizoriti dramo v treh dejanjih "Veleja".

Soc. klub je v naselbini na prosvetnem polju najbolj aktiven. Želimo pa delavcev, ki nam bi pripomogli izvršiti še več dela. Vabljeni ste, da pristopite v klub.

Kapitalistični sistem propada. Prosperitete pod kapitalizmom nikoli več ne bo, dasi je za delavce itak nikoli ni bilo. Imeli pa smo vsaj priliko dobiti delo, zdaj pa je v kapitalističnem svetu nezaposelnost kronična in bo ostala, dokler ne bo nadomeščen z drugačno uredbo. Mi se borimo za socialistično prenovitev družbe. Komur je za napredek delavstva in je pripravljen sodelovati, naj pride v naš klub. Joseph Ovca.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.

Residence Tel.: Crawford 8440.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežemo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veselijo,

ker oglašajo v Proletarcu

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM
V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seja kluba št. 232 JSZ. se vrša vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. popoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrug, prihajajte redno na sejo in pridobivajte klubov novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljeniki vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deli edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko priroči boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mračne sužnosti.

Naše knjige

Piney Fork, O. — Pred mesecem leži Ameriški družinski koledar letnik 1932 in knjige Cankarjeve družbe. Našega koledarja je izšlo že 18 letnikov, Cankarjeva družba pa je izdala svoje knjige tretje leto.

V Američkem druž. koledarju so zastopani naši tukajšnji in starokrajški sodrugniki, med njimi mlade in starejše moči. Vsebinska je bogata in vzgojevalne vrednosti. Taka knjiga zasluži res veliko cirkulacijo. Upam, da jo bodo sodrug razširili kolikor največ mogoče.

Knjige Cankarjeve družbe so označene v oglaš, katerega prinaša list na 2. strani. Vselej jih boste. Stanejo le \$1.12 s poštnino vred. Ne bo vam žal, ako jih naročite. Dobite jih pri Proletarcu.

Nacé Zlemberger.

Ne kupujte ničvrednih papirjev!

Chicago, Ill. — Oscar Nelson, ki je auditor of Public Accounts v državi Illinois, je izdal posebno svarilo članstvu stavbinkih in posojilnih društev, v katerem navaja, da dobiva državi urad pritožbe zaradi agentov, ki poizvedujejo, kdo ima večje vloge v tem ali onem stavbinkem društvu, nato gre do njega in ga nagovarja, da naj kupi te ali one delnice

John Metelko, O. D.
Preizkuma oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.

Residence Tel.: Crawford 8440.

ali bonde, ker bo denar na ta način varen in dobro investiran. Agenti namigujejo, da so stavbinska in posojilna društva v nevarnosti, samo da bi človeka spravili v nakup njihovih papirjev.

Izkazalo se je, da so izmed vseh finančnih institucij stavbinska in posojilna društva najvarnejša. Svoj denar imajo naložen bolj sigurno kakor marsikatera velika banka, kar vam pač ni treba posebej dokazovati. Obresti dobivate višje kot kjerkoli drugje.

Stavbinska društva tudi niso dolžna izplačevati vlagateljem v slučaju navala vse vsote, ker jih zakon v tem protektira. Ako hočejo vlagatelji obresti, mora stavbinska in posojilna društva obresti tudi dobivati. V ta namen posojuje na posestva proti poroštvo prve uknjižbe. Tega denarja stavbinska in posojilna društva ne more iztrijati na mah in zakon to predvideva. "Naval" na stavbinska društva torej ne more imeti istih posledic kakor "navali" na banke.

Moški rojaki so vželi svoje prihranke iz bank in jih d-že doma, ali pa so jih dali v poštno hranilnico proti malim obrestim. Priporočam vsakemu, ki ima kaj gotovine, da naj jo ne hrani doma, nego jo vloži v stavbinkem in posojilnem društvu, kjer bo varna in mu ob enem donaja 5 odstotkov in tudi več obresti.

Joseph Steblay, tajnik Jugoslovskega stavbinskega in posojilnega društva.

HVALEŽNA ZANESLJIVEMU
ZELODČNEMU ZDRAVILU

"Chicago, Ill., 4. nov. 1931, S. Kedvale Ave.—Pred 19 leti smo prišli v Chicago in od tedaj uživamo

Trinerjevo Grenko Vino

kateroga sem dajala mojima dvema sinovoma stara 5 in 9 let. Danes ga jemljeta ravno tako kakor mi. Hvala temu zdravilu, da moj mož ni bil nikoli hudo bolan. Mi ga imamo kot za najvažnejše pri naši hiši. Vaša, Mrs. Marie Filip."

Takole zadovoljni in hvaležni odjemalci Trinerjevega grenkega vina so najboljše priporočilo za to izvrstno toniko, katerega da hitro in gotovo pomoč v slučaju zabačenosti, izgube apetita, glavobola, izgube spanca in nervoznosti. Vsak lekarnar ga ima na prodaj. Ako se ne dobi v vaši sosesčini, pišite na Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO
KAVARNO

MERKUR
3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNPJ in
Proletarca.)

FINA KUHINJA IN
POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.
Trgovina s mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša
posebnost.
Tel. Herminie 2221.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340.

SLOVENSKO-HRVATSKA
TRGOVINA CVETLIC.
Svoje cvetlice za pleso, svadbo,
pogrzebe itd.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1902.

Prijetna in okusna domača jedila.
Cene umorne. Postrežba točna.

POROČIL O DOGODKIH POGREŠAMO

Ali je imel vaš klub shod, predstavo, ali kako drugo prireditev?

Ali so se vršile v vaši naselbini kake druge zanimive prireditve?

Kdo so odborniki vašega kluba za leto 1931?

Ako imate tudi pevski in dramski odsek, kdo so v njih odborih?

Ali skrbite, da je vaše glasilo zadostno in pravočasno obveščeno o vsem, kar se dogaja važnega v naselbini?

"Proletarcu" sicer ne primanjkuje dopisov, je pa v njemu premalo poročil o stvareh, kakršne omenjamo prej.

Poročajte DOSTIKRAT, TOČNO IN KRA-TKO, da bomo lahko nudili pregled vsega, kar se dogaja VAŽNEGA med našim delavstvom.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, pred. — J. F. Kerecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarac".

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Končno, v tretjem delu knjige, je Pierre naslikal s plamtečimi besedami apostelna, kakšna bo bodočnost, pomlajeno katoličanstvo, ki vrne trpinčnim narodom zdravje in pokoj ter povede zopet v pozabljeno zlato dobo prvotnega krščanstva. Začel je z ginjnim, okrašujočim opisom Leva XIII., idealnega papeža, izvoljenca, ki mu je naročeno odrešenje narodov. Zarotil ga je, izveličarja, ki ga je gledal v njem z gorečo željo po prihodnosti, ki naj napravi konec bedi. Slika ni bila zvest portret; ali bil je potreben odrešenik z neizčrpnim usmiljenjem, s širokim srcem in duhom, ki ga je sanjal. Vendar je bil prebrskal dokumente, preštudiral enciklike in postavil svojo prikazen na podlago dejstev: Na versko vzgojo v Rimu, na kratko nunciature v Bruslju, na dolgo škofstvo v Perugiji. Komaj je bil postal Lev XIII. papež, pa se je razkrila njegova dvojna natura; on je neomejen varuh dogme, obenem gladki politik, ki gre s puščanjem tako daleč, kakor je le mogoče. Od moderne filozofije se kratkoma loči; tja čez renesanco gre nazaj v srednji vek; v katoliške šole vrača krščansko filozofijo svetega Tomaža akvinskega, angleškega mojstra. Potem, ko je na ta način zavaroval dogmo, dobi ravnotežje, daje vsem državam jamstva miru, izkuša izrabiti vsako priliko. Vidi se, kako spravlja z izredno delavnostjo sveto stolico z Nemčijo, kako se približuje Rusiji, zadovoljuje Svico, išče prijateljstvo Anglije, piše kitajskemu cesarju in ga prosi, da naj varuje krščanske misijonarje in kristjane v svoji državi. Pozneje posreduje na Francoskem, priznavajoč zakonitost republike. Od vsega začetka se izraža gotova misel in ta misel napravi iz njega velikega političnega papeža. Sicer pa je to starodavna misel papeštva: Osvojiti vse duše, napraviti iz Rima središče in gospodarja vsega sveta. Le eno željo ima, le en smoter: Graditi enotnost cerkve, pripeljati razkolniške zopet vanjo, ter jo napraviti nepremagljivo v socialnem boju, ki se pripravlja. Trudi se, da bi pridobil od Rusije priznanje moralne avtoritete Vatikana; o razoroženju anglicanske cerkve na Angleškem sanja in kako bi jo pridobil za nekakšen bratovski mir. Ali predvsem stremi na vzhodu po zedinjenju razkolniških cerkva; z njimi ravna kakor z ločenimi sestrami, po njih povratku hrepeni njegovo očetovsko srce. In tisti dan, ko zavladala Rim brez ugovora kristjane vsega sveta, ne bo na zemlji ne ene zmagovalne sile, s katero ne bi mogel razpolagati.

Tu se je pojavila socialna misel Leva XIII. Ko je bil škof v Perugiji, je bil napisal pastirsko pismo, v katerem se je izražal nedoločen človečanski socializem. Komaj pa si je posadil tiaro na glavo, pa so se izpremenili njegovi nazor in treščil je revolucionarje, ki so takrat s svojo drznostjo uplašili Italijo, ob tla. Sicer se je takoj na to premislil; dejstva so ga posvarila in spoznal je, kakšna smrtna nevarnost bi bila puščati socializem v rokah sovražnikov katoličanstva. Tedaj posluša popularne šoke raznih dežel, ne vmešava se več v irsko vprašanje, preklicuje prokletstvo, ki ga je bil zagrmel proti "vitezom dela" v Zedinjenih državah, prepoveduje postavljati pogumna dela katoliško socialističnih pisateljev na indeks. Ta prestop k demokraciji se ponovno izraža v njegovih najslavnejših enciklikah: V Immortale Dei, o ustavi držav; v Libertas, o človeški svobodi; v Sapientiae, o dolžnostih krščanskih državljanov; v Rerum novarum, o položaju delavcev. Zlasti z zadnjo je bilo videti, kakor da se je cerkev pomladila. Papež konstatira v njej nezasluzeno bedo delavcev; delovni čas je predolg, meza nezadostna. Vsak človek ima pravico, da živi; z lakoto izsiljena pogodba je krivična. Razun tega izjavlja, da se ne sme delavec brez varstva prepuščati izkoriščanju, ki izpreminja bedo ogromne večine v srečo maloštevilnih. Ker se ne more o organizacijskih vprašanjih izražati odločno, se omejuje na to, da daje korporacijskemu gibanju pogum in ga izroča državnemu varstvu; obnavljajoč tako idejo meščanske države, postavlja Boga zopet na njegovo vzvišeno mesto. Rešitev pričakuje večinoma od moralnih pripomočkov, od starodavnega spoštovanja družine in posesti. Ali pa ni ta blaga roka, ki jo ponuja mogočni namestnik Kristusa revnim in preprostim, najzanesljivejši znak nove zaveze in napoved novega gospodstva Jezusovega na zemlji? Poslej vsa ljudstva, da ni zapuščeno. Do kakšne gloriole se dviguje zdaj Lev XIII.! Njegov duhovniški in njegov škofovski jubilej je slavilo vse krščanstvo, zbirale so se velikanske množice, častili so ga vsi vladarji z dragocenimi darovi in z laskavimi pismi.

Nato je Pierre obravnaval vprašanje posvetnega gospodstva; mislil je, da ga lahko razpravlja svobodno. Seveda je vedel, da vztraja papež v sporu z Italijo tako trdovratno kakor prvi dan na svoji pravici do Rima. Ali domneval je, da je to le enostavna poza,

iz političnih razlogov vsiljeno vedenje, ki izgine, čim pride ura. Prepričan je bil, da zahvaljuje papež, ki ni bil še nikdar videti tako velik kakor zdaj, to povečanje svoje avtoritete, to čisto krasoto moralne vsemočnosti ravno izgubi posvetne vlade. Kakšno dolgo vrsto zmot in sporov je kazala petnajst stoletij zgodovina posesti tega malega rimskega kraljestva!

V četrtem stoletju je Konstantin zapustil Rim; na praznem Palatinu je ostalo le nekoliko pozabljenih dostojanstvenikov, in papež si je povsem naravno prilastil moč. Življenje mesta se je umaknilo v Lateran. Ali šele štiri stoletja pozneje priznava Karl Veliki izvršeno dejstvo, darujoč papežu formalno cerkvene države. Poslej ne preneha boj med duhovno vlado in posvetnimi silami. Pogosto je tajen, ponajveč zaostren, poln krvi in plamena.

Toda danes, ali ni danes nespametno sanjati o papeštvu, ki bi bilo sredi oborožene Evrope obenem kraljestvo cunjice, kjer bi bilo izpostavljeno vsaki sitnosti in kjer bi se moglo vzdrževati le s tujo armado? Kaj bi se z njim zgodilo v splošnem klanju, katerega se je bati? Koliko varnejši, uglednejši in višji je njegov položaj, če vlada, prosto vseh zemeljskih skrbi, le svet duhov!

V prvih časih cerkve je papeštvo, ki je bilo najprej povsem lokalno, čisto rimsko, polagoma razširja svoje moč nad vsem krščanstvom, postalo vsesvetovno. Na enak način je postal tudi Sveti kolegij, začetkoma nadaljevalec rimskega senata, pozneje mednarodni in dandanes najuniverzalnejši vseh zborov. Člani vseh narodov sede v njem. Ali ni očitno, da je tako na kardinale se opirajoči papež postal edina velika mednarodna avtoriteta? In ta avtoriteta je nad vse mogočna, ker je prosta monarhističnih interesov, ker govori v imenu človeštva, ker stoji celo nad pojmom domovine. Dolgo zasledovana rešitev, za katero je bilo toliko krvavih bojov, je gotovo le v tem: Ali se mora izročiti papežu posvetno gospodstvo vsega sveta, ali pa se mu mora pustiti le duhovna vlada. Če ga gospodarja vseh duš ne priznajo vsi narodi za gospodarja teles, za kralja vseh kraljev, tedaj mora namestnik božji ostati v svetišču, kot božji odposlanec absoluten in nezmotljiv suveren.

Ali kako čudno je to novo brstenje papeštva, na polju, ki ga je razorala francoska revolucija! Zdaj stoji samo nasproti ljudstvu. Kralji so poraženi, ljudstvo je svobodno, da se izroči, komur se hoče, zakaj bi se ne izročilo papeštvu? Nedvomno krhanje, ki je dohitelo idejo svobode, upravičuje vsako upanje. Liberalna stranka je videti premagana na gospodarskih tleh. Delavci, nezadovoljni s posledicami leta 1789., tožijo zaradi bede, ki se je povečala; gibljejo se in obupno iščejo svojo srečo. Po drugi strani so nove vladne oblike povzdignile mednarodno moč cerkve; po parlamentih republik in ustavnih monarhij sedi katoličanov veliko število. Vse okolščine so navidezno ugodne izredni sreči starajočega se, a novo mladeniško moč pridobivajočega katoličanstva. Vse do znanosti, kateri očitajo bankrot, vznemirja to, kar rešuje Syllabus smešnosti, vse duhove, in odpira zopet neskončno polje skrivnostnega in nemogočega. Zdaj se človek spominja proročanstva, ki pravi, da postane papeštvo gospodar sveta, kadar bo po zedinjenju vzhodno razkolniške cerkve z apostolsko rimskokatoliško korakalo na čelu demokracije. Zdaj, ko je prišel čas, lahko papež odslavi bogatine in mogočnike tega sveta, pusti s prestolov pahnjene kralje v pregnanstvu in se kakor Jezus lahko spravi s stradajočimi delavci in s cestnimi berači. Da, morda še nekoliko let trša ne bede, vznemirjajoče zmede, socialne nevarnosti — tedaj pa odpre ljudstvo, veliki mutec, ki so z njim ravnali po mili volji, svoja usta in se vrne k zibelki, k cerkvi rimski, da se izogne grozečemu uničenju človeške družbe.

Pierre je zaključil knjigo, s silno strastjo zaroteč novi Rim, duhovni Rim, ki kmalu zavladala spravljen, v novi zlati dobi pobratene narode. V tem je spoznaval celo konec praznoverja. Ne da bi kolikaj napadal dogmo, se je v svojem zanosu tako spozabil, da je zasanjal razširjeno, vseh obredov osvobodeno, edino v zadovoljivi ljubezni do bližnjega razcvetajoče versko čuvstvo. In ker se še ni popolnoma zacelile rane, ki mu jih je prizadel Lourdes, se je prepuстил potrebi, da zadovolji svojemu srcu. Ali ni bilo to kričeče lurdsko praznoverje gnusen znak dobe prevelikega trpljenja? Tisti dan, ko bo razširjen evangelij po vsem svetu in ko se bo povsod izvrševal, bodo trpini opustili iskanje namišljenega blažila po takih daljavah, ob tako tragičnih pogojih; zakaj posled najdejo pomoč, tolažbo in zdravilo doma, v svoji hiši, sredi svojih bratov. V Lourdu se je vršilo grešno premikanje usode, tam se je porajal večni povod boja, odigravala se je grozna igra, ob kateri je človek zdvajal o Bogu. Vse to izgine v pravi krščanski družbi.

(Dalje prihodnjič.)

Cenzura v Jugoslaviji

Tu pa tam dobimo list iz Jugoslavije, kjer so vrstice prazne sredi stavkov, in kjer se komčujejo ali začnajo brez zveze. To je posledica cenzorjevega svinčnika. V Jugoslaviji je namreč tisk svoboden, toda le "v meji zakonov".

ZA PLOVNO ZVEZO VELIKIH JEZER Z ATLANTIKOM

Ze mnogo let se vrše med Zed. državami in Kanado pogajanja za zgraditev velikih zavornic v reki St. Lawrence, katera se izteka v Atlantik po kanadskem ozemlju. Razlika med višino jezera Ontario in višine izliva reke St. Lawrence je okrog 80 čevljev. Jezovi, prekopi in zavornice bi stale mnogo milijonov dolarjev. Novi jezovi bi dali tudi veliko vodno silo za elektrarne. Kadar bodo načrti izvedeni, bodo ladje z Atlantika lahko plule v vsa pristanišča jezer: Ontario, Erie, Huron, Michigan in Superior. Dne 3. dec. se je vršila konferenca governorjev držav Indiana, Ohio, Illinois, North Dakota, Minnesota, Montana in So. Dakota, na kateri so razmotrivali o osnutku pogodbe za regulacijo omenjene reke.

Naša Silvestrova zabava

Chicago, Ill. — Leto 1931 je leto največje gospodarske krize v zgodovini te dežele. Vsi se tolažijo z nado, da nam prihodnje leto prinese boljše razmere. Tako kot je, ne more obstati. Mi ne le da gojimo nado v boljše čase, nego se zanje tudi borimo pod okriljem kluba št. 1 JSZ. in soc. stranke.

Ta klub bo imel zadnji večer tega žalostnega leta običajno Silvestrovo zabavo, na kateri bomo pozabili na vse grenke

ure in težave in prebili večer v najboljšem prijateljskem razpoloženju. Vstopnice v prodaji so po 35c in pri blagajni 50c. Igral bo J. Kochevarjev orkester. Servirana bo okusna večerja. Na to prireditelvi ste vabljeni vsi, ki želite biti poslednje ure tega leta dobre volje v veseli družbi.

P. O.

Letna seja JSPD

Chicago, Ill. — V ponedeljek 21. decembra se vrši v dvorani SNPJ. občni zbor Jugoslovanskega sltavbinskega in poso-

jilnega društva, na katerega ima pravico priti vsak član oziroma delničar. V interesu društva in članov je, da pridejo osebno na ta zbor namesto da bi dajali poverilnice drugim, ker se bodo na ta način boljše poučili o društvu, njegovem stanju in problemih, kakor pa če čitajo le dopise in poročila.

Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je imelo to društvo dne 30. sept. 1930 \$372,125.47, 30. sept. to leto pa \$388,316.82. Glasom teh številik beleži napredek vzlic slabim časom. Seja se prične ob 8. zvečer.—F. Z.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

DECEMBER.

BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konference v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani na Boydavillu.

SPRINGFIELD, ILL. — Na Silvestrovo večer 31. dec. vprizori dramski odsek kluba št. 47 JSZ v prid Slov. nar. doma igro "Mutasti muzikant".

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

FRONTENAC, KANS. — Predstava in zabava kluba št. 21 v dvorani na Frontenacu v četrtek 31. decembra.

JANUAR.

CHICAGO, ILL. — V soboto 2. januarja velika maskarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland auditoriju.

CLEVELAND, O. — Dramski odsek kluba št. 27 JSZ. vprizori v nedeljo 31. jan. Gorkijevo dramo "Na dnu".

FEBRUAR.

BRIDGEPORT, O. — Priredba kluba št. 11 JSZ na pustno soboto 6. februarja.

WEST ALLIS, WIS. — Domača zabava kluba št. 180 JSZ. v Kraljevi dvorani v soboto 6. februarja.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 7. februarja v dvorani ČSPS.

MAREC.

CANONSBURG, PA. — Konferenca JSZ. za zapadno Penno v nedeljo 27. marca v dvorani druš. Postojanske Juma SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V soboto 2. marca prireditelvi kluba št. 1 v dvorani SNPJ. Varijetni spored izvaja angleški odsek kluba.

APRIL.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 24. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 10. aprila koncert "Zarje".

MAJ.

MILWAUKEE, WIS. — Prvomajska proslava kluba št. 37 JSZ. v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani. CLEVELAND, O. — Dne 1. maja prvomajska slavnost v Slov. nar. domu.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

"Prav rad priznam, da je vaš izmed jugoslovanskih res najboljši koledar. Vaša cena za tako knjigo ni pretirana * * *

Gornje je iz pisma znanega rojaka, ki ima v literaturi veliko znanje.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

je knjiga, ki med Jugoslovani v Ameriki v publikacijah te vrste nima primere. Ako si Am. druž. koledarja letnik 1932 še niste naročili, storite to čimprej.

ZA VEČJA NAROČILA ZNATEN POPUST

Pri razpečavanju koledarja si brezposelni nekaj centov lahko prislužijo. Posvetujte se s tajniki klubov ali društev, kateri so naročili koledar, ali pa pišite za informacije upravništvu.

BOGATA VSEBINA. LEPE ILUSTRACIJE. KNJIGA, KI JE VREDNA SVOJEGA SLOVESA.

STANE VEZANA V PLATNO \$1.

NASLOVITE:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST. CHICAGO, ILL.

Socialistična biblioteka izšla

V založbi Haldemana-Juliusa v Girardu je izšla serija cenenih knjižic o socializmu. Dvajset različnih knjižic stane \$1. Naročajo se na gl. stanu soc. stranke, 2653 Washington Blvd., Chicago. Obravnajo sledeče predmete: "Socializem in farmarsko vprašanje", spisal Algernon Lee; "Socializem in kultura", spisal Upton Sinclair; "Čemu sem socialist?", spisal Heywood Brown; "Socializem in običaj", spisal zupan D. W. Hoan; "Ali bo socializem odpravil zlo vojne?" (Devere Allen); "Socializem in komunizem" (Norman Angell); "Pionirji socializma" (McAlister Coleman); "Socializem in strokovne unije" (James O'Neal); "Socializem in žena" (Marion Phillips). Vse ostale knjižice se izotokajo pečajo z raznimi poglavji socialistične filozofije. To je prvi, da se dobi toliko čitav o razlaganju znanstvenega socializma za tako malo vsoto.

Opreznost pri odzivanju na kolekte potrebna

Nepoštenjaki izrabijo vsako priliko pri skubenju ljudi. Tudi mnogo kolekt v "dobrodelne" svrhe vodijo raketirji. Zelo diskreditirani kolektorji so že tudi komunisti, ki zdaj navadno pobirajo doneske pod drugimi oznakami, npr. v obrambni fond za črne na jugu, za premoganje v Kentuckyju, za Mooneyjevo obrambo itd. Le malokateri nabirani porabijo največ za plače številnih agitatorjev ter v podporo svojih listov.

Vse po pravici.
— Vi ste torej pozvali pet ljudi?
— Pardon, gospod komisar! Samo štiri. Enega sem pozval dvakrat.

Račun razpečanih znamk J. S. Z.

za mesec avgust 1933.									
Država in mesto	Rodno	Dual.	Izjem.	Letno	Mesečni prispevki	Kdov. fond	J. S. Z.	Skupaj	
ILLINOIS:									
Oglesby	2	10	—	—	\$ 4.10	\$ 1.20	\$ 5.30		
La Salle	7	8	—	—	4.90	1.50	6.40		
Virden	10	—	—	—	3.00	1.00	4.00		
Waukegan	17	16	—	—	10.70	3.30	14.00		
Springfield	10	2	—	—	3.70	1.20	4.90		
Chicago št. 1	100	20	—	—	37.00	12.00	49.00		
KANSAS:									
Arma	4	2	5	—	1.90	.60	2.50		
MICHIGAN:									
Detroit št. 114	20	20	—	—	13.00	4.00	17.00		
OHIO:									
Power Point	—	5	3	—	1.75	.50	2.25		
Piney Fork	—	—	18	—	—	—	—		
Girard	8	8	—	—	5.20	1.60	6.80		
Powhatan Point	5	—	2	—	1.50	.50	2.00		
Newburgh	1	1	10	—	.65	.20	.85		
Bridgeport	6	5	4	—	3.55	1.10	4.65		
Collinwood	15	—	10	—	4.50	1.60	6.00		
Cleveland	40	40	20	—	26.00	7.95	33.95		
PENNA:									
Central City	7	2	—	—	2.80	.90	3.70		
Verona	2	3	—	—	1.65	.50	2.15		
Hermine	12	1	20	—	3.95	1.30	5.25		
Sygan	8	11	12	—	6.25	1.90	8.15		
Moon Run	10	—	14	—	3.00	1.00	4.00		
Imperial	5	9	—	—	4.65	1.40	6.05		
Canonsburg	4	1	8	—	1.55	.50	2.05		
Forest City	4	5	—	—	2.95	.90	3.85		
Conemaugh	10	10	—	—	6.50	2.00	8.50		
WISCONSIN:									
West Allis	—	10	—	—	3.50	.80	4.30		
Skupaj	312	189	126	—	\$159.75	\$49.85	\$209.60		

za mesec sept. 1933.									
Država in mesto	Rodno	Dual.	Izjem.	Letno	Mesečni prispevki	Kdov. fond	J. S. Z.	Skupaj	
ILLINOIS:									
Springfield	5	1	—	—	1.85	.60	2.45		
Oglesby	2	10	—	—	4.10	1.20	5.30		
Virden	5	—	—	—	1.50	.50	2.00		
M. at L.	—	7	—	—	2.45	.70	3.15		
MICHIGAN:									
Detroit št. 114	—	20	—	—	7.00	2.00	9.00		
OHIO:									
Salem	1	4	—	—	1.70	.70	2.40		
Cleveland	50	50	20	—	32.50	10.00	42.50		
Powhatan Point	5	—	2	—	1.50	.50	2.00		
Newburgh	1	1	10	—	.65	.20	.85		
Bridgeport	4	5	—	—	2.95	.90	3.85		
Collinwood	20	5	—	—	7.75	2.50	10.25		
PENNA:									
Latrobe	2	4	—	—	2.00	.60	2.60		
Hermine	9	1	—	—	3.05	1.00	4.05		
Central City	7	2	—	—	2.80	.90	3.70		
Verona	2	3	—	—	1.65	.50	2.15		
Moon Run	5	—	5	—	1.50	.50	2.00		
Burgettstown	6	3	—	—	2.85	.90	3.75		
Imperial	—	6	—	—	2.10	.60	2.70		
Canonsburg	7	1	2	—	2.45	.80	3.25		
Forest City	4	5	—	—	2.95	.90	3.85		
West Newton	18	—	—	—	5.40	1.80	7.20		
Renton	6	—	—	—	1.80	.70	2.50		
WISCONSIN:									
Milwaukee	74	12	—	—	26.40	8.60	36.00		
Shoebogyan	5	5	—	—	3.25	1.00	4.25		
Skupaj	288	145	89	—	\$122.15	\$38.60	\$160.75		

Jugoslovanska socialistična zveza PRIDRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI

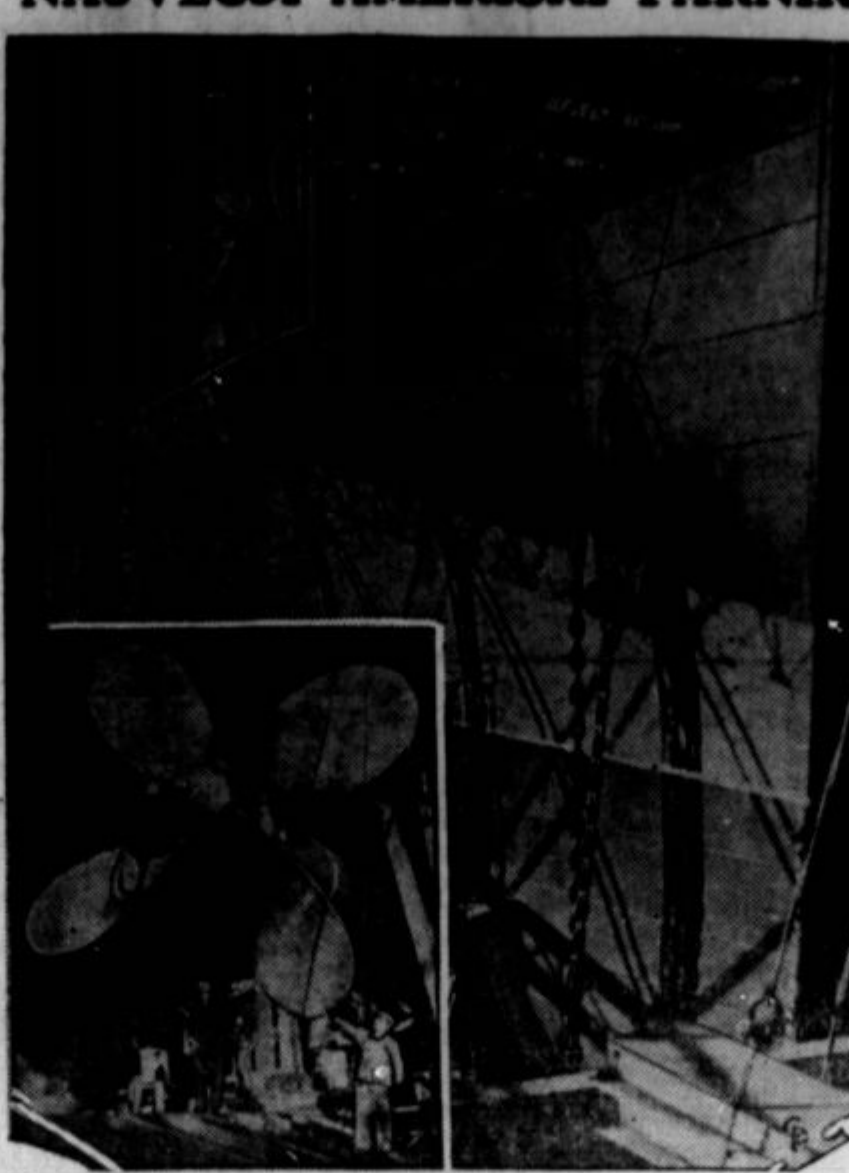
Naslov: Jugoslav Federation, S. P.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva Socialistične Stranke:
Morris Hillquit, New York, N. Y., predsednik; Daniel W. Hoan; Wisconsin; James O'Neal, New York; Alfred Baker Lewis, Massachusetts; Lilith Wilson, Pennsylvania; Jasper McLevy, Connecticut; James H. Maurer, Pennsylvania; Meta Berger, Wisconsin; Jos. W. Sharts, Ohio. — Eksekutivni tajnik Clarence O. Senior.
Glavni urad: 549 W. Randolph St., Chicago, Ill.
Tajništvo J. S. Z.:
Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Eksekutiva J. S. Z.:
Frank Alesh, Peter Kokotovich, Geo Maslach, Filip Godina, Fred A. Vidar, Joško Oven, Frank Zaitz.
Nadzorni Odbor J. S. Z.:
Sava Bojanovich, Donald J. Lotrich, Blaž Novak.
Prosvetni Odbor J. S. Z.:
Anton Garden, Ivan Molek, John Rak, Chas. Pogorelec, tajnik.
Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:
Frank Margolles, Angeline Zaitz, Frank Udovich.
"Proletarec"
glasilo in last slovenske sekcije JSZ.
UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: John Olip, predsednik; Fred A. Vidar, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Donald J. Lotrich, blagajnik; Vinko Ločnikar, Joško Oven, Anton Garden, nadzorni odbor.
Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Pogorelec.

IMENIK KLUBOV:

ILLINOIS
Št. 1, CHICAGO. — Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 3204 S. Karlov Ave. Organizator: Frank Zaitz. Zapisnikar Vinko Ločnikar. Zboruje vsaki četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.
Št. 3, OGLESBY. — Tajnik-blagajnik John Hotko. Zapisnikarica Christina Nadevnik. Seja vsaki 3. petek v mes. ob 7. zvečer na domu tajnika.
Št. 4, LA SALLE. — Tajnik-blagajnik Peter Banich R. 1. Organizator: Frank Martinjak. Zapisnikar: Joseph Novak. Seja 3. sredo v mes. v Slov. nar. domu.
Št. 20, CHICAGO. — Tajnik-blagajnik George Maslach, 837 Fullerton Ave., organizator Sava Bojanovich, zapis Geo Maslach. Zboruje zadnjo soboto v mes. zvečer v svojih posetih, 2250 Clybourn Ave.
Št. 45, WAUKEGAN. — Tajnica-blagajnica Anna Mahnich, 624 Helmholz Ave. Organizator Martin Judnich. Zapisnikar Rudolph Skala. Zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu v Slov. nar. domu.
Št. 47, SPRINGFIELD. — Tajnik: Joseph Ovca, 1841 S. 15th St. Organizator: Anton Per; zapis: Julia Krmelj. Seja vsako 4. nedeljo v m. ob 3. pop. v Slov. nar. domu.
INDIANA
Št. 50, VIRDEN. — Tajnik-blagajnik Frank Ilesich, Box 681.
Št. 224, PULLMAN. — Tajnik P. Verhovnik, 10138 Wentworth Ave., Chicago, Ill.
KANSAS
Št. 41, CLINTON. — Tajnik Ignac Spendal, Box 340. Organizator: Partol Oblak, zapisnikar John Skof. Seja zadnjo nedeljo v mesecu.
Št. 21, ARMA. — Tajnik-blagajnik Anton Sular, Box 27. Zapisnikar: Martin Gorenc. Organizatorji: Arma, Anton Sular; Franklin, Louis Markovich; Breezy Hill, Math Uelip; Gross, John Kustelj; Cockerill, Joseph Pillich. Redne seje se vrše vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Moose Hall, Arma.
MICHIGAN
Št. 114, DETROIT. — Tajnik-blagajnik Peter Kisovec, 8995 Sherwood Ave. Organizator Peter Benedict. Zapisnikar Franjo Kuhovski. Seja vsako tretjo soboto v mesecu ob 8. zvečer na 116 W. 6 Mile Rd.
Št. 115, DETROIT. — Tajnik-blagajnik Frank Cosen, 15326 Woodingham Dr. Organizator: Jos. Anžiček, Joseph Anžiček in Frank Klančnik ml. Zapisnikar Anton Steffler. Zboruje vsako prvo nedeljo dopoldne v Slov. del. domu, 437 Artillery Ave.
OHIO
Št. 2, GLENCOE. — Tajnica Albina Kravanja, Box 66. Seja vsako tretjo nedeljo dopoldne pri tajnici.
Št. 9, POWER POINT. — Tajnik Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19, Lisbon, O. Organizatorja: Steve Chuck in Matt Tušek. Zapisnikarica Agnes Chuck. Seja 3. ned. v mes. pri Matt. Tušek.
Št. 11, BRIDGEPORT. — Tajnik Jos. Snoy, R. F. D. 1, Box 7, Zapisnikar: Frank Kravanja. Organizatorji: Frank Matko, Louis Gorenc in Frank Blatnik. Seja vsako 3. ned. v mes. društveni dvorani.
Št. 24, SALEM. — Tajnik-blagajnik John Križaj, RFD. No. 5. Organizator: Jack Mihovec. Zapisnikar: Jos. Cein. Seja 2. ned. v mes. ob 8. zvečer.
Št. 25, POWHATAN POINT. — Tajnik-blagajnik John Merzel, Box 344. Organizatorja: Frank Šabec in John Krall. Zapisnikar John Kastrevec. Seja 1. ned. v mes. ob 10. dop.
Št. 27, CLEVELAND. — Tajnik-blagajnik Joseph A. Sisakovich, 1099 E. 74th St. Organizator: Louis Zorko. Zapisnikar August Komar. Seja vsaki prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 pop. v Slov. nar. domu.
Št. 28, NEWBURGH. — Tajnik-blagajnik Anton Železnik ml. 8818 St. Catherine Ave. Frank Skočaj organizator. Zapisnikar Joseph Lever. Seja 1. ned. v mes. v Slov. del. dvorani na Prince Ave., ob 1:30 pop.
Št. 49, COLLINWOOD. — Tajnik-blagajnik Louis Zgonik, 723 E. 160th St. Zapis. Vincent Zgonik. Organizator: Frank Barich. Seja vsako 1. ned. v mesecu v Slov. del. domu.
Št. 95, PINEY FORK. — Tajnik Victor Ometz, Box 246. Organizator: John Crnjavich, zapisnikar Nace Zlemberger.
Št. 189, BLAINE, O. — Tajnica-blagajnica Paula Glogovšek, Box 188.
Št. 222, GIRARD. — Tajnik-blagajnik John Kosin, 1006 State Street, organizator: John Tancek, zapis. Anton Dobrovolc. Seja vsako 2. ned. v mesecu ob 10. dop. v Slov. domu.
Št. 232, BARBERTON. — Tajnik-blagajnik John Jankovich, 464-4th St., N. W. Organizator: John Jankovich, za Keimore Jos. Jereb. Zapisnikar Lovrenc Frank. Seja vsako 2. ned. v mesecu ob 10. dop. v dvorani dr. "Domovina" na 14. St.
PENNSYLVANIA
Št. 5, FRANKLIN-CONEMAUGH. — Tajnik: Adolph Kravanja, Box 33, Park Hill. Zapisnikarica Mary Zabric. Organizatorji: za Parkhill: Frank Podboy; za Franklin-Conemaugh: Frank Jančar in Albina Mrak; za Bon Air: gmac Groznik; za Mexham: Stefanja Zalar in Antor Ukmar; za Gabriela City: Ilija Bubačo. Seja vsako 3. nedeljo v mes. ob 2. pop. v Slov. izob. domu na Franklinu.
Št. 10, FOREST CITY. — Tajnica Jennie Zaitz, Box 924.
Št. 13, SYGAN. — Tajnik Frank Uralis, Jr., Box 546, Morgan, Pa.

NAJVEČJI AMERIŠKI PARNIK

V Camden, N. J., so dodelali parnik, ki je največji, kar jih je bilo zgrajenih v tej državi. Imenuje se "Manhattan". Služil bo potniškemu prometu med New Yorkom in Evropo. Na vrhu je Mrs. Theodore Roosevelt, botrica ladje, spodaj pa propeler, čigar velikost si lahko predstavljate, če ga primerjate z višino delavcev, ki stoje spodaj.

Blagajnik Lawrence Kavdič. Zapisnikar Frank Pastovrh. Organizatorji: za Sygan John Wirant, za Cuddy, John Jenko. Zboruje tretjo nedeljo v mesecu v dvorani dr. št. 6, SNPJ., ob 10. dop.
Št. 17, GRAYS LANDING. — Tajnik Tony Zupancič, box 861, Point Marion, Pa.
Št. 19, BURGETTSTOWN. — Tajnik Anton Jeram, Box 12.
Št. 29, VERONA. — Tajnik-blagajnik Tony Kresovich, 413 Penn St. Organizator: Rok Lesar. Zapisnikar: Jože Melle. Seja 2. ned. v mes. ob 2. pop. pri S. F. Miheliču.
Št. 30, CENTRAL CITY. — Tajnik-blagajnik Martin Zalar, Box 137, Rockingham. Organizator: Alex Zabric. Zapisnikar Andy Bratina. Seja prvo nedeljo v mesecu pri M. Zalarju na Rockinghamu.
Št. 31, IMPERIAL. — Tajnik-blagajnik Frank Angustin, Box 303. Zapisnikarica Alojzija Perper. Organizatorji: Frank Perper, Margaret Jannik in John Godeša. Seja prvo nedeljo v mes. ob 2. pop. v Slov. domu.
Št. 32, WEST NEWTON. — Tajnik Jos. Jovan, R. F. D. 2, Box 108.
Št. 33, NANTICOKE, PA. — Tajnik-blagajnik John Vitez, 120 Espy St. Zapisnikar Fr. Pipan. Organizator: Henrik Pečarič. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu pri S. Fr. Kovachu na Hanover.
Št. 69, HERMINIE. — Tajnik Anton Zornik, Box 202.
Št. 118, CANONSBURG. — Tajnik-blagajnik Louis Bartol, Box 35. Strabane; organizatorji: John Terčelj, in M. Tekavec. Zapisnikar John Koklich. Seja vsako 1. nedeljo v mes. ob 10. pop. v dvorani druš. SNPJ.
Št. 131, PITTSBURGH. — Tajnik: blagajnik John Ban, 241 - 57th Street. Organizator in zapisnikar: John Ban. Zboruje vsako drugo nedeljo ob 4. pop. v Slov. domu.
Št. 175, MOON RUN. — Tajnik Jack Tomec, R. D. 10, Box 191, Crafton, Pa. Seja vsako drugo ned. v mes. ob 3. pop. v dvorani S. p. društva.
Št. 178, LATROBE. — Tajnica Mary Fradel, 1004 Alexandria St.
Št. 184, LAWRENCE. — Tajnik Louis Britz, Box 34.
WISCONSIN
Št. 37, MILWAUKEE. — Tajnik-blagajnik Frank Poličnik, 1238 S. 23rd St. Organizatorja: L. Alper in K. Podjavoršek. Zapisnikar: Joseph Ule. Seja vsaki drugi četrtak v mesecu v S. S. Turn dvorani.
Št. 180, WEST ALLIS. — Tajnik-blagajnik Anton Demšar, 2040 S. 92nd St. Zapisnikar John Zupan. Organizator: Joseph Radel, st. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dop. v Kraljevi dvorani.
Št. 235, SHEBOYGAN. — Tajnik-blagajnik Chas. Chuck, 1310 So. 7th

Street. Zapisnikarica Ivanka Nagode. Organizator: John Resnik. Seja vsaki drugi četrtak v mes. ob 7:30 zvečer v Fludernikovi dvorani.
WYOMING
Št. 15, SUBLET. — Tajnik in organizator John H. Krizanik, Box 165; zapisnikar Fr. Krusich.
CLANI AT LARGE
X. Y. Z. (2).
John Petrich, Youngstown, O.
Frank Kovach, Nanticoke, Pa.
N. Y.
George Smrekar, W. Adiquipa, Pa.
Anton Blatnik, Fontana, Calif.
Henrik Pečarič, Nanticoke, Pa.
Fr. in Cecilija Lipar, Steward, N. Y.
K. in Mary Erzenožnik, Red Lodge, Mont.
Paul Chesnik Toronto, O.
Max Martz, Buhl, Minn.
Mike Krulitz, Willard, Wis.
KONFERENCA J. S. Z.
Št. 1, ZAPADNA PENNSYLVANIA. — Tajnik Jacob Ambrozich, Box 286, Moon Run, Pa. Organizatorji: John Terčelj in Geo. Smrekar. Pub. odesk: Frank Wirant (Sygan); Frank Samra, Canonsburg.
Št. 2, OHIO. — Tajnik Louis Zorko 1118 E. 66th St., Cleveland, O. Organizatorji: Karl Trinašič, Jos. Lever in Anton Jankovich.
Št. 4, severni ILLINOIS in WISCONSIN. — Tajnik Anton Garden. 2315 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. Organizatorji: za Milwaukee, Tony Kamnikar; Waukegan, Vinko Pink; Chicago, John Rak.
Št. 5, vzhodni OHIO in WEST VIRGINIA. — Tajnik Joseph Snoy, R. F. D. 1 Box 7, Bridgeport, O. Organizatorji: Martin Pirč, Glencoe; Louis Gorenc, Bridgeport; Nace Zlemberger, Piney Fork.
Tajnike klubov ter Konferenc prosimo, da naj nam vse spremembe v odborih in naslovih točno sporoče, da bo imenik vedno popoln.

Roster of English Divisions of Branches JSF.

Čemu napredna društva vaše naselbine ne oglašajo svojih priredb tudi v "Proletarcu"?
Branch No. 1, Chicago, Ill. — Secretary John Rak, 3639 W. 26th St. Meets every second Thursday of the month at the lower SNPJ Hall.
Branch No. 5, Johnstown, Pa. — Secretary Frances Langerhole, 518 Linden Ave. Meets every third Sunday of the month in the afternoon at the Franklin Boro Hall.
Branch No. 27, Cleveland Ohio. — Secretary Rose Sumrada, 1261 E. 59th St. Meets every second Thursday of the month at the SND on St. Clair Ave.
Branch No. 37 Milwaukee Wis. — John Oblock 722 W. Washington St. Meets every second and fourth Friday of the month at the S. S. Turn Hall.
Branch No. 114 Detroit, Mich. — Secretary Agnes Oblock, 8683 Sherwood Ave. Meets every second Friday of the month at 116 W. 6 Mile Rd.
All secretaries are asked to report any changes of officers and meeting dates.

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read
The New Leader
OFFICIAL ORGAN, S. P.
7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y.
One year \$2, half year \$1, three months 75c.

MONEY-MONO-MANIACS

"How's the old Man today?"
"Fine."
"Making any money?"
"Betcherlife I am."
"What become of your gal Sally?"
"Married a fellow down at Rosedale."
"Making any money?"
"Nope. Just a living."
"What's he doing?"
"Raising flowers and canary birds."
"No money in that."
"That's what I tell him."
"Won't he listen?"
"Not a bit. The fool says flowers and birds give him more pleasure than filthy green backs."
"Something wrong with that guy?"
"Fraid so."
"How does Sally take it?"
"Oh, they're just crazy about each other."
"To bad."
"Yep. And they got two of the finest babies I ever laid my eyes on."
"Poor kids."
"That's what I say."

"Is your boy Sam doing any good for himself?"
"Now you're shouting. Only 35, and already the sole owner of the Stinkemout Fertilizer plant."
"You don't say!"
"I sure do."
"Making any money?"
"Oodles of it. He wrote me he's so busy that he almost has to eat and sleep in his Fertilizer plant."
"Well, ain't that great?"
"Yep. And he's so wrapped up in Fertilizer that his wife forgot how he looked and walked off with a vaudeville actor by mistake."
"What's he doing with his money?"
"Says he's going to have a corner on Fertilizer before he's sixty."
"Wonderful ambition."
"You said it."
"Well, so long, Bob. Don't take in any wooden nickels."
"Same to you, Jim."
"So long."
"So long."
—American Guardian.

What Are We Doing in Cleveland

Cleveland, O. — Publicity from Cleveland about our English Division has been neglected on our part lately, but here we are again with the news.
Comrade Jane Fradel from Latrobe gave a very interesting speech while in Cleveland. We were sorry that she had to leave us so soon. Maybe we were asleep for a while but lately we have progressed in activity due to the encouragement and co-operation of Jane Fradel. Many thanks to her. We hope that the next time she visits us we will represent a large and active group of young people.
The young people of Cleveland are afraid to join our English Division. Most of them cling to the ideas and beliefs of their parents who call themselves democrats or republicans. Some day these young people will follow the path of their own conscience and realize that they are from the Labor ranks and belong in its movement. Neither of the two old parties work for the interest of the workers, but in its stead for the system of capitalism which permits the few to harvest huge sums of profits from the toil of workers. To abolish this evil that breeds misery for the people we must be organized in the Labor movement and the literature we distribute among youth greatly helps to enlighten them on what we are fighting for.
In Detroit, Chicago and Johnstown the English Divisions have already held debates. We plan to debate with one of these in the near future. Although our branch consists mostly of girls, we have plenty of spunk and ready for a good argument. At present, we are conducting a membership drive. The boys oppose the girls and the losers will have to arrange a party for the winners. Watch us girls win!
The newly organized English Division in Barberton is trying to surpass us in membership and activity which I am glad to hear. We are determined to give them plenty of competition and also preparing to visit them soon. Let's stick together, comrades, and keep up the good work. Our cause is a noble one.
Olga Vehar.

Conference of Detroit S. P. Branches Jan. 9, 1932

Branch No. 114 JSF and its English Division decided at their last regular meeting to call a conference of all Socialist clubs in Detroit and vicinity. The purpose of this conference is to find ways and means to develop better co-operation and interest among all branches and how to increase the activity among all Socialist groups.
The conference will be held on Saturday, January 9, 1932, at 116 W. Six Mile Road starting at 8 P. M. We hope to have your club represented with one or more delegates.
Fraternally yours,
Joseph Korsch, Peter Benedict, Herman Rugel, Committee.

Agnes Oblock Doing Better

Agnes Oblock, secretary of the English Division of branch No. 114 Detroit recently underwent an operation for tons

SICK INDUSTRIES

New England still echoes the Lawrence strike. Their own hunger and the general depression defeated the workers. They had to take the ten per cent cut on their already too low wages. The great Pacific mills are still closed. Men doubt when they will open and if they open whether the active union members will be back. About 5500 workers are out. Union relief still continues though with tragically inadequate funds.

What we have in Lawrence as in all the textile centers and the soft coal camps, is the stark bitterness of class conflict untempered by any margin of prosperity. Listen to the scores and see how hopeless is any solution short of socialism in these sick industries.

But if textiles and coal mining are especially sick industries, there are no longer any under our capitalist depression that are very healthy. The Hoover attempt, for what it was worth, to stop wage cuts is openly in the discard. Capitalism knows no way out of depression save deflation, especially of wages, not by any plan but according to the weakness of the victims—the weaker you are the more you are deflated! Farmers whose income is likely to be 28% below the terrible low level of last year, and the workers who never received their share of the national income, must bear the brunt of business recovery by adding deflation to outright unemployment! And when, if ever, the business cycle starts again the old struggle for higher wages and more purchasing power in the hands of the masses must begin over again. It was all a pipe dream that an enlightened capitalism had learned that high wages pay.

FUTILE "PLANNING"

Economic planning that proposes to leave the distribution of wealth unchanged is either an innocent pastime or a political maneuver, depending upon the person or the groups involved in the performance. No essential capitalistic interest will voluntarily plan itself out of what it considers its rightful due. Just as unemployment relief is intended to outflank unemployment insurance, so is economic planning a device against economic change. This does not mean that many honest persons are not sincere when they discuss a planned economy, but they certainly are not going about the matter in a realistic manner when they shut their eyes to the power element in the situation. It is hard to think of anything more absurd than the seeming helplessness of economists and statesmen in the matter of dealing with the economic depression and its evils. The simple end of the problem is that of securing work for people who want to work, and with a machine equipment that is capable of taking care of all the working people of the nation. To that end, a planned economy which is not a fraud has a relatively simple task to undertake. All it wants to do is to establish adequate accounting of the nation's need and of its capacity to work, as well as to take a correct inventory of the country's material wealth. Not all the planned economy can add a single cent to the nation's wealth. All it can do and that it wants to do is to distribute it adequately. But that kind of distribution would upset the capitalistic apoplexy and the corporate presidents and banking heads under whose supervision economic planning is to be done would not stand for such a result. Hence, planning is futile unless it grapples with the issue of social power. Power must be redistributed if wealth and income are to be redistributed.

—The Advance.

HOPE FROM SPAIN

It looks as if Spain by democratic methods rather than by the establishment of a dictatorship may yet astonish the world by her revolutionary progress in the field both of politics and economics. At any rate, we shall watch with extraordinary interest the progress of the socialist proposal in Spain for breaking up great estates and establishing voluntary collectives among heretofore landless peasants. In the debate between dictatorship and democracy it is too often forgotten that neither method can work unless somehow or other there is a vital force of new idealism and a new way of looking at life which inspires that minority from whom all progress comes to active effort and wins at least the tacit acceptance of the masses. The weaknesses of our American democracy would only be made worse by dictatorship. Salvation comes from this new philosophy of cooperation which alone can abolish economic class division and make us hopeful of ending the wastes and cruelty of the present system.—Norman Thomas.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

This is the month of good spirit. A month of giving, so established by the prevailing traditions. People buy gifts to present their friends and the friends do likewise. In this manner they exchange their parcels. The entire custom has been fabricated by big business as a business proposition to make more money for big business. If you have this happy spirit just before Xmas and then go on for eleven months with a grudge it's only a camouflage. People should be happy the year round, but the present system of the rich take everything and the poor take nothing makes the poor workers unhappy most of the time. To them this Christmas will mean only another sorrowful stretch. To make this happy spirit rebound through the year the working class will have to organize and take control of the government and the most essential industries for only then can they expect favorable laws with proper working conditions and a good pay. When that time comes any signified purpose like Xmas will be genuine and the spirit will then be true.

While millions of men parade the streets in search of work, undernourished and raggedly clothed, in our own country, sentimental customs will not cheer them up. While thousands of hard working coal diggers are being chased from company owned homes, mistreated and abused by the company thugs, "Merry Xmas", is going to be only another dreary period to them. While workers will be persecuted for their part in trying to make this world a better place in which to live and for their convictions, the call for good will among men is an empty dream.

"Merry Christmas" is so deeply rooted into the entire human body that it responds against all odds and makes humans forget that they are humans. If workers organizations would receive the same response accorded the dogma of Christmas we would have big and powerful units of a workman's republic and the theme of "good will among men on earth" would be enforced to the very dot on the I, voluntarily. Help make Xmas what it should be by building your club of the Socialist Party.

People do not work now as much as they used to. Consequently they do not earn what they formerly did. From which we must conclude that they are unable to expend what they might. We know it is a handicap for some to attend dances, because of lack of funds, but we don't want them

to stay away from the New Year's Eve celebration at the Lawndale Masonic Temple. Spent what you can, just so you attend. We want to see a jolly crowd of our friends and you can help make that crowd jolly. The entire net proceeds are destined into the treasury of Proletarec, our paper. We could never do without it. It is one of the most essential assets our organization possesses. This will help carry it thru the depressed period.

We also would like to see many of the Yugoslav folks attend the Forward Socialist Mask Ball on Saturday evening January 2 at the Ashland Auditorium. Tickets are on sale in the offices of Proletarec and the members will have them at the New Year's Eve party. The admission, for a large event being planned is remarkably low.

The issue in the court battles of W. Jones, Kentucky miner was definitely unionism vs. capitalism, so the verdict of guilty does not surprise us a bit because we know how the officials of Kentucky or any state for that matter, but Kentucky particularly, run the public affairs. Always for the benefit of the capitalists. Well, the capitalists put them into office and the weaklings respond to the pull of the string that governs them. The decision is a blow to unionism especially and all radical tendencies, in general. Jones was convicted on the testimony of thugs and criminals, of bad repute by a jury, supposed to be, farmers and workers. Workers hang together?

How much can a few good Socialists accomplish can be shown by the new Spanish government. Just a minority party, coming out of the revolution presumably a weakling, and already they have succeeded in separating the church from the State and work out many needed changes in laws and governing powers. We know that these capable minds will now be able to control and further improve the government and laws, for the workers. Without Socialism Spain would be a barren republic, differing little from the monarchial rule. With it Spain can become a great country for the many inhabitants and a poor country for the few who want to exploit the many.

Certainly, the people know all about the extravagance and waste of public funds, when you go to tell them about some case of great loss to the taxpayers. They kick and

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Next Wednesday night December 23 will be the regular meeting of branch No. 1 JSF, Chicago. The date has been changed because of the Christmas holiday which falls upon our regular date. The election of officers for the coming year and other important business is to be transacted. All members are urged to be present and account for tickets of our recent activities.

The Silvester Eve. social and dance to be given by branch No. 1 at the Lawndale Masonic Temple promises to be a real night of enjoyment for our comrades and sympathizers. It will be one night that will make you forget your troubles and miseries, at least for that night, and be able to greet your friends a Happy New Year. Tickets in advance are only 35c. Admission at the door will be 50c, therefore secure them in advance from any member of the branch or call Rockwell 2864 and make your reservation.

Juveniles, members of the Chicago district SNPJ federation, are due for a big treat Sunday December 20 at the SNPJ Auditorium. A Christmas party and program will be sponsored in their behalf. A three act play "The Snow Maiden", including several other numbers, will make up

complain because taxes are high but when election time comes they elect those who steal and rob. One of the most damnable cases, that of the Sanitary District, is now being tried. Loads of evidence has been and is still being written into the records from witnesses who received the spoils and any other but a guilty verdict will desire sharp criticism.

Fully nine hundred people attended the Membership Campaign Dance of the Pioneer Lodge last Saturday evening, at the SNPJ Hall. The dance was primarily intended to familiarize the Pioneer Lodge among the young folks and its purpose met with complete success. Several new members were secured and many prospects lined up.

the afternoon performance. A dance with Johnny Kochevar's orchestra playing will be held in the evening. The admission is 25c for lodge members belonging to the Federation for the afternoon program which is also good for the dance, and 50c in the evening. All Chicago Slovenes and friends are invited to attend.

On the same date, Sunday, December 20, the conference of branches JSF and lodges affiliated with the Educational Bureau will meet in (Boydsville) Bridgeport, Ohio. The meeting will start at 10 A. M. Important problems and ways and means to create greater interest and activity for our organization will be discussed. It is necessary that all representatives be present.

Comrade Olga Vehar of Cleveland writes in this issue that their English Division soon plans for a debate. Judging for the contents of her article, the girls will prepare for a vigorous battle, and not only that, but win the membership contest from the boys. What the outcome will be, time will tell; in the meantime greater interest will no doubt be accomplished for their branch.

The JSF branches in Detroit are being notified by a committee to send delegates to an important conference which will be held Saturday, January 9, 1932, at 116 W. Six Mile Road. The purpose is to promote better co-operation and interest for the Socialist movement among the branches in Detroit. One or more delegates is requested to represent each of the clubs.

From the newly organized English Division of branch No. 232 in Barberton, comrade Frances Bregar, secretary, writes us that they have fourteen members. Full information concerning duties of officers and several suggestions were mailed to her. With the help of the senior members, our young Cleveland comrades, as well as the rest of us, some real competition can be assured.

It has been some time since we have read anything from the young comrades in Milwaukee. Surely there is enough local activity in their city to report from time to time in our English page. Lets hope that they soon do so as it would be interesting to know about their activities.

In Arma, Kans., members of branch No. 21 JSF have recently organized a dramatic division of their club. The first performance will be staged New Year's Eve, December 31 at Frontenac. Short one-act plays in Slovene and English will assure plenty of laughter, the committee says, and after the program a social will be held. Slovenes in Arma and vicinity are cordially invited.

An Answer Upon the Encyclical Letter of Pope Pius by James Oneal was translated in Slovene by comrade Ivan Molek and published in pamphlet form for the Educational Bureau JSF. Several thousand copies of this booklet and other literature were mailed to branches and lodges affiliated with the Educational Bureau. We still have a supply in our book department and single copies can be obtained for 25c.

FRAGMENTS

You can take your choice. It's buy goods or good-by.—M. L.

The nation is horrified when gangsters accidentally kill children, but the thousands accidentally killed by reckless drivers are just as dead.—M. L.

One reason why the world remains imperfect is because a noisy dog isn't annoying if you own the dog.

Americanism: Millions who know what to do, but have no authority; dozens who have authority, but don't know what to do.—M. L.

Well, old-time reformers warned everybody that cigarettes would addle the brains, and now look at us.—M. L.

It can't last much longer. Safety deposit boxes will hold only so much currency.—M. L.

"He that will steal a nickel will steal a dollar," an American saying, is surer than the Spanish, "If you would make a thief honest, trust him."—Carl Sandburg.

Mr. Untermeyer, who thinks good times wait on thrift, probably heard about that policeman who saved \$40,000 a year from a salary of \$175 a month.—M. L.

Genius—The Father of Revolutionary Ideas

Gov. Ritchie of Maryland spoke at the annual dinner of "The Virginians" in New York. He made a plea for "Faith in the American Nation". And while he spoke he said this:

"The American system rests not on shifting sand but on everlasting rock . . . the revolutionary ideas now prevalent abroad are wholly foreign to the genius of the American people . . ."

In what Gov. Ritchie says he furnishes a striking illustration of Marx's observation: "Just as our opinion of an individual is not based on what he thinks of himself, so we cannot judge of such a period of transformation (social revolution) by its own consciousness."

For more than two years our country is engulfed in a business depression which even our very shrewdest business men cannot explain. All their promises and predictions have failed and all that they have done to end it has failed.

Numberless plans for "readjustments" are springing up like dandelions on city lawns. We are up to over our ears in a period of transformation, and Gov. Ritchie speaks of the "American system resting on everlasting rock."

As for "revolutionary ideas being foreign to the genius of the American people," it is just the other way around. The genius of the American people is in the van of the national geniuses that are giving birth to the "revolutionary ideas" which are haunting us, ignoring all our mechanical achievements we need mention only "mass production".

Gov. Ritchie's talk may sound very good to "The Virginians". But it does not flatter them. Worse than that, such talks cannot enlighten us at a time when we need all the light we can get in our troubles. Gov. Ritchie has "faith in the American nation" then why does he not come out clean for public ownership of all public utilities? It would be starting our people on the right road.

And if he could go all the way and adopt public ownership of the means of production and distribution, he would contribute much toward a peaceable solution of our economic troubles.

—The Milwaukee Leader.

All About Gold

Gold is a precious substance found in many pockets of the earth, but in precious few pants pockets.

The amount of gold circulating in the United States is five billion dollars and what in the 'ell we want to know is who's got it.

Gold standard nations are nations that pay interest on gold bonds to get enough small change to pay for the printing of paper money.

Gold used to be a medium of exchange. Exchange is right.

Gold certificates certify that some of their holders can exchange them for gold at any federal reserve bank provided they get there early and avoid the rush.

The intrinsic value of gold is the value of wasted energy expended in removing it from a place where it cost nothing to store it, to a place where it does.

Proof that the golden calf worshipped by the ancient Hebrews was a bull calf lies in the fact that we still worship gold bull-ions.

The reason why England was forced to go back on gold is because it had spent its best blood to get it.

The two nations control the largest amount of gold are France and the United States. The first is too poor to afford children. The second is too stupid to feed them.—The American Guardian.

Sixteen States

Sixteen states have enacted old age pension laws. They are California, Colorado, Delaware, Idaho, Kentucky, Maryland, Massachusetts, Minnesota, Nevada, New Hampshire, New Jersey, New York, Utah, West Virginia, Wisconsin and Wyoming.

In some of the states the law is optional instead of mandatory, but in five of the most recent measures the West Virginia law is the only one containing the optional feature.—Milwaukee Leader.

THE "RISING SUN" LOOKS MIGHTY HUNGRY

